

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vývoj egyptského filmu (od 40. let 20. století po současnost)

Plzeň 2014

Denisa Komorousová

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra blízkovýchodních studií
Studijní program Mezinárodní teritoriální studia
Studijní obor Blízkovýchodní studia

Bakalářská práce

Vývoj egyptského filmu (od 40. let 20. století po současnost)

Denisa Komorousová

Vedoucí práce:

Mgr. Ivan Ramadan

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Mgr. Ivanu Ramadanovi za jeho odborné rady, připomínky a čas, který věnoval mé bakalářské práci.

Obsah

1. ÚVOD.....	7
2. POČÁTKY FILMU V EGYPTĚ.....	9
2.1 Sociálně – politický kontext.....	9
2.2 Počátky egyptského filmu.....	9
3. PRŮKOPNÍCI EGYPTSKÉ KINEMATOGRFIE.....	11
3.1 Němý film.....	11
3.2 Mluvený film.....	13
3.2.1 Studio Misr.....	14
3.3 Shrnutí.....	14
4. ZLATÝ VĚK EGYPTSKÉHO FILMU.....	16
4.1 Sociálně – politický kontext.....	16
4.2 Egyptský film od 2. poloviny 30. let a v 40. letech.....	17
4.2.1 Cenzura.....	17
4.2.2 Převládající filmové žánry.....	18
4.2.4 Významné dobové události zaznamenané ve filmu.....	22
4.2.5 Shrnutí.....	22
5. EGYPTSKÁ KINEMATOGRFIE ZA VLÁDY PREZIDENTA NÁSIRA.....	24
5.1 Sociálně – politický kontext.....	24
5.2 Egyptský film 50. a 60. let.....	25
5.2.1 Cenzura.....	28
5.2.2 Převládající filmové žánry.....	28
5.2.2.1 Nejvýznamnější představitelé egyptského realismu.....	30
5.2.2.1.1 Saláh Abú Sajf.....	30
5.2.2.1.2 Jusúf Šahín.....	31
5.2.2.1.3 Tawfíq Sálíh.....	32
5.2.3 Významné dobové události zaznamenané ve filmu.....	32
5.2.5 Shrnutí.....	36
6. EGYPTSKÝ FILM V 2. POLOVINĚ 20. STOLETÍ.....	38
6.1 Sociálně – politický kontext.....	38
6.2 Egyptský film 70. a 80. let.....	39
6.2.1 Cenzura.....	40
6.2.3 Převládající filmové žánry.....	41
6.2.3 Významné dobové události zaznamenané ve filmu.....	43

6.2.4 Káhirský filmový festival	45
6.2.5 Shrnutí.....	46
7. EGYPTSKÝ FILM V 90. LETECH A V SOUČASNOSTI.....	47
7.1 Sociálně – politický kontext.....	47
7.2 Egyptský film v 90. letech a v současnosti	48
7.2.1 Cenzura.....	49
7.2.2 Převládající filmové žánry	50
7.2.3 Populární egyptské filmy současnosti	53
7.2.4 Egyptský film po arabském jaru	54
7.2.6 Shrnutí.....	57
8. ZÁVĚR.....	58
9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
9.1 Tištěné monografie.....	60
9.2 Elektronické zdroje	62
9.3 Internetové zdroje.....	62
10. RESUMÉ	67
11. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH	68
12. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	69

1. ÚVOD

Film je v zemích arabského světa velice populární. Egyptský filmový průmysl patří k nejvýznamnějšímu v celém regionu a díky tomu získal přezdívku Hollywood na Nilu či Hollywood Blízkého východu.

Film v Egyptě má dlouholetou tradici. K prvnímu filmovému promítání došlo v alexandrijské kavárně Zawání již 5. prosince roku 1896.¹ Tedy jen necelý rok po prvním světovém filmovém promítání v pařížské kavárně Grand Café.² Od této doby prošel egyptský film velkým vývojem, a to jak v oblasti technické, tak v oblasti umělecké.

Filmová tvorba může odrážet problémy společnosti a svým tvůrcům tak dát možnost vyjádřit své názory a postoje k různým událostem a politickým situacím, či jen poukazovat na celospolečenské a někdy i tabuizované problémy. Ani v Egyptě tomu nebylo jinak. Vedle klasických žánrů, jako jsou komedie, dramata či muzikály, se objevují žánry, jejichž snahou je zobrazit, poukázat a ohodnotit společenské nebo politické události.

Ve své práci jsem se zaměřila na vývoj egyptského filmu od 40. let 20. století po současnost. Mým cílem je zjistit, jak se politicko-sociální dění reflektovalo v egyptském filmu ve vymezených časových etapách. Budu se tedy zabývat spojitostí filmu a filmových žánrů s politickými či společenskými událostmi. Zároveň představím významné osobnosti egyptského filmu.

Samotná práce obsahuje šest hlavních kapitol rozdělených do jednotlivých časových úseků. V prvních dvou kapitolách stručně popisují filmové počátky v Egyptě a nejvýznamnější filmové osobnosti, které stály u zrodu egyptského filmu. Třetí kapitola popisuje egyptskou kinematografii v období 30. a 40. let. Čtvrtá kapitola se věnuje filmovému vývoji pod vládou prezidenta Násira. Pátá kapitola popisuje egyptský film 70. a 80. let 20. století. Poslední kapitola je věnovaná egyptskému filmu 90. let a současnosti. Do podkapitoly Populární egyptské filmy současnosti jsem zařadila filmy, které jsem sama zhlédla,

¹ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 69.

² MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, s. 230. Albatros Plus. ISBN 80-000-1410-6.

a které podle mého názoru svým tématem vhodně zapadají do celého obsahu mé práce.

Věnuji se také egyptskému filmu po arabském jaru, protože tyto události měly a stále mají výrazný dopad na filmovou tvorbu.

Má práce rovněž obsahuje podkapitoly věnované filmové cenзуře, která je nedílnou součástí egyptského filmu téměř od jeho počátku.

Každé zkoumané období obsahuje nástin o sociálně-politickém kontextu dané doby, který má čtenáři pomoci k jasnější představě o situaci v Egyptě.

Na konci každé kapitoly se nachází shrnutí, kde se snažím vyzdvihnout nejdůležitější dobové počiny egyptského filmu a zároveň uvést souvislost se současným děním.

Svou prací bych ráda vzbudila zájem o egyptský film a přiměla případného čtenáře ke zhlédnutí některého z významných snímků.

U názvů filmů uvádím jako první jejich originální názvy v arabském nebo v anglickém jazyce. Vzhledem k tomu, že žádný z mnou zmiňovaných filmů neobdržel v České republice oficiální název, v závorce uvádím volný český překlad. Pro přepis arabských jmen jsem vycházela z přepisu PhDr. Luboše Kropáčka CSc. uvedeného v publikaci *Duchovní cesty islámu*.³ Písmeno ج (džím) přepisuji podle egyptské výslovnosti jako g (gím).⁴

³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 275. ISBN 80-702-1821-5.

⁴ Například arabské slovo radžul (muž) přepisuji podle egyptské výslovnosti jako ragul.

2. POČÁTKY FILMU V EGYPTĚ

2.1 Sociálně – politický kontext

V 19. století byl Egypt formálně součástí Osmanské říše. Od roku 1882 byl okupován Velkou Británií.⁵ Roku 1914 v Evropě propukla první světová válka a Egypt se stal britským protektorátem. Egyptské elity očekávaly po ukončení války vyhlášení nezávislosti. Oficiální nezávislost byla vyhlášena roku 1922. Přítomnost britských vojsk však v zemi trvala až do 50. let minulého století a byla ze stran obyvatelstva vnímána velmi citlivě.⁶

2.2 Počátky egyptského filmu

Pro první filmové promítání v Egyptě bylo vybráno město Alexandrie, a ne náhodou. Město je prvním vstupem do země a ještě významnější byl fakt, že Alexandrie měla zcela odlišnou atmosféru od zbytku Egypta. V duchu tolerance se zde mísilo několik různých ras, kultur, jazyků a náboženství.⁷

Filmové umění, které přišlo ze Západu, bylo přijato s nadšením a bez výhrad, a to i přesto, že mezi Egyptány obecně panoval pocit, že jejich země byla obsazena a všechny důležité posty jsou v rukou cizinců. Uplynulo jen pár let, kdy se v Alexandrii začaly vyrábět první filmy a filmový průmysl zde pevně zakořenil.⁸

Začala vznikat nová kina. Návštěva kina představovala cenově dostupnou zábavu i pro méně majetné obyvatele a stala se tak velmi oblíbenou. Rostl zájem o film a počet kin se zvyšoval.⁹

⁵ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 463. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

⁶ Tamtéž, s. 480, 497.

⁷ Alexandria, Why?: I. Alexandria: Historical Background. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/alexcinema/historical/background.html>

⁸ Tamtéž.

⁹ Tamtéž.

Filmový průmysl se vyvíjel rychle a zcela živelně bez jakékoliv specializace. Často byl producent kameramanem, režisérem, scénáristou, nezřídka i hercem.¹⁰

Rozvojem filmového průmyslu začaly růst i požadavky na jeho zázemí. Počet obyvatel v Káhiře byl vyšší než v Alexandrii,¹¹ což mělo vliv na počet kinosálů. Filmové umění provozované v Káhiře začalo být výnosnější než v menší Alexandrii. To mělo za následek, že se filmová studia začala postupně stěhovat do Káhiry. Alexandrii zůstalo prvenství v dějinách egyptského filmového průmyslu, v Káhiře však začala nová éra egyptského filmu, která dobyla nejen celý Egypt, ale celý arabský svět.¹²

¹⁰ Alexandria, Why?: I. Alexandria: Historical Background. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/alexcinema/historical/background.html>

¹¹ Podle sčítání lidu z roku 1917 byl počet obyvatel v Alexandrii 444 617 a v Káhiře 790 939 obyvatel. V roce 1927 Káhira překročila hranici milionu obyvatel.

¹² Alexandria, Why?: II. The Beginnings of the Cinema Industry in Alexandria. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/alexcinema/historical/beginnings.html>

3. PRŮKOPNÍCI EGYPTSKÉ KINEMATOGRAFIE

3.1 Němý film

Roku 1917 bylo založeno italským fotografem Umbertem Dorésem a Banco di Roma první filmové studio v Egyptě studio SITCIA. O rok později se divákům představilo filmy *Šaraf al-Badawí (Beduínova čest)* a *al-Zuhúr al-Qatíla (Zabité květiny)*, kde hlavní role ztvárnil Muhammad Karím.¹³

Úplně první egyptskou produkcí je film režiséra Victora Rositta *Fí balad Tuť anchámún (V zemi Tutanchamona)* z roku 1923, na jehož výrobě se podílel Muhammad Bajjúmí. Režisér filmu nebyl Egyptan a je možné se domnívat, že to mohlo být důvodem, proč film není uváděn jako první egyptský film.¹⁴

Muhammad Bajjúmí sehrál v počátcích egyptského filmu velmi důležitou roli a je označován za otce egyptské kinematografie. Stal se prvním a zároveň prvotřídním egyptským kameramanem. Od mládí vystupoval proti britské okupaci a to se odráželo i v jeho tvorbě. Počátkem 20. let začal pracovat jako režisér. Natáčel filmové týdeníky a krátké dokumentární filmy, které zaznamenávaly důležité události v Egyptě. Známý je např. film z roku 1923, který se odehrává v ulicích Káhiry, a který oslavuje návrat revolučního vůdce Sa^cda Zaghlúla z exilu.¹⁵

Mezi jeho nejúspěšnější filmy patří film *al-Mu^calim Barsúm jabhath ^can wadhifa (Pan Barsúm hledá zaměstnání)*, který je označován za první film jak v egyptské produkci, tak v režii, scénáři a kameře. Film pojednává o přátelství muslima a křesťana, na kterém Bajjúmí jasně dokazuje důležitost náboženské tolerance pro život v moderní zemi.¹⁶

¹³ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 69-70.

¹⁴ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 19. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁵ Mohamed Bayoumi. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Mohamed_Bayoumi.html

¹⁶ Tamtéž.

Zajímavostí je, že roli křesťana ztvárnil muslimský herec °Abd al-Hamíd Zakí, roli muslima převzal koptský křesťan Bišára Wakím a roli bankéře ztvárnil Žid Victor Cohen.¹⁷

Počátkem roku 1927 založila egyptská herečka a producentka °Azíza Amír filmovou společnost Isis Film. Najala Muhammada Bajjúmího jako kameramana pro svůj film *Lajla (Lajla)*. Film byl představen 16. listopadu 1927 a tento den je považován za den, kdy vznikla egyptská kinematografie, i přesto, že se na filmu podílelo několik cizinců. Režie se ujal nejprve turecký režisér Widád °Urfí, po kterém režii převzal Stépháne Rosti, který se sice v Egyptě narodil, ale původem byl Ital.¹⁸ Většina egyptských filmových kritiků a západních autorů uvádí film *Lajla* jako první dílo egyptské produkce. Pravděpodobně kvůli hereckému obsazení, které bylo tvořeno převážně Egyptřany.¹⁹

Další ženou, která se stala průkopnicí filmového průmyslu v Egyptě, byla libanonská herečka Asijá Dághir a její společnost Lotus Film Company. Prvním dílem z její produkce byl film s názvem *Ghádat as-sahrá' (Mladá dívka z pouště)* uvedený roku 1929.²⁰

Důležitým představitelem egyptského filmu byl také italský kameraman Alvis Orfanelli, jehož kariéra začala u společnosti SITCIA. Byl kameramanem několika významných egyptských filmů jako např. *Madam Loretta (Madam Loretta)* z roku 1919. Později Alvis Orfanelli pracoval jako režisér mnoha celovečerních snímků.²¹

¹⁷ Mohamed Bayoumi. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Mohamed_Bayoumi.html

¹⁸ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 72.

¹⁹ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 18-19. ISBN 978-977-4160-530.

²⁰ EL MAZZAOUI, Farid. Film in Egypt. *Hollywood Quarterly* [online]. Spring 1950, roč. 4, č. 3, s. 245. [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1209395>

²¹ Alvis Orfanelli. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Alvis_Orfanelli.html

V roce 1926 bylo založeno významné filmové studio Láma.²² Jeho zakladateli byli palestinišší bratři Ibráhím a Badr Láma, kteří byli natolik okouzleni kosmopolitní Alexandrií, že se v ní rozhodli zůstat a pracovat. Ibráhím se věnoval režii a scénáři a jeho dobře vypadající bratr Badr vystupoval jako herec. Jejich první film z roku 1927 *Qubla fi as-Sahrá` (Polibek v poušti)* obsahoval množství záběrů pouště a přírodních scenérií, byl plný dobrodružství a zápasů. Reakce na tento film byly ale rozporuplné. Přesto mu náleží třetí místo v historii egyptské kinematografie.²³

Velkým přínosem pro egyptský film bylo Togo Studio alexandrijského rodáka Toga Mizrahiho. Tento původem italský Žid je autorem mnoha filmů, které svědčí o toleranci a kosmopolitním soužití v Alexandrii. Natáčel také filmy zabývající se sociální problematikou nebo komedie. Jeho prvním celovečerním filmem byl film *al-Háwija (Propast)* z roku 1930.²⁴

3.2 Mluvený film

Prvním egyptským mluveným filmem byl nepříliš úspěšný snímek z roku 1932 *Unšúdat al-Fu`ád (Píseň srdce)* z produkce syrských bratrů Michaela a Georga Behny. Bratři zklamaní neúspěchem svého filmu se rozhodli pro založení distribuční filmové společnosti Selection Behna Films, která se stala první distribuční společností na celém Blízkém východě.²⁵

Naopak úspěšným mluveným filmem se stal snímek Muhammada Karíma *Awlád al-Zawát (Synové šlechticů)*.²⁶ Tento režisér a herec byl zvukem naprosto okouzlen. Mezi jeho další díla patří film *al-Warda al-Bajdá` (Bílá růže)*, který je zároveň prvním egyptským hudebním filmem s Muhammadem ^cAbd al-

²² Láma Studio je někdy také označováno jako studio Condor Film.

²³ Ibrahim Lama. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Ibrahim_Lama.html

²⁴ Togo Mizrahi. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Togo_Mizrahi.html

²⁵ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 77.

²⁶ Tamtéž.

Wahhábem v hlavní roli.²⁷

3.2.1 Studio Misr

Symbolem egyptského národního podnikání byla banka Misr založená v dubnu 1920. Jejím guvernérem byl jmenován Tal^cat Páša Harb, člověk konzervativní a programově apolitický, přesto velmi vlivný. Banka Misr zásadně ovlivňovala celé egyptské hospodářství a mezi lety 1922-1930 byly vytvářeny první společnosti s označením Misr.²⁸ Roku 1925 z rozhodnutí guvernéra byla založena *Společnost egyptského divadla a filmu*, ze které vzešlo filmové studio Misr, otevřené roku 1935 v Gíze. Tal^cat Páša Harb viděl ve filmovém průmyslu obrovský potenciál, proto studio mělo být moderní a dobře vybavené. Zaměstnávalo skutečné profesionály vystudované v Evropě a najímalo řadu zahraničních umělců.²⁹

Prvním filmem z produkce studia Misr byl hudební snímek *Widád* režiséra Fritze Krampa. Hlavní roli ztvárnila známá egyptská zpěvačka Umm Kulthúm a film slavil velký úspěch. Poté následovaly filmy jako *Šaj' min lá šaj'* (*Něco z ničeho*), *al-Hal al-Áchar* (*Jiné řešení*) nebo *Saláma fí Chajr* (*Saláma je v pořádku*).³⁰

3.3 Shrnutí

Od roku 1927, kdy byl představen první film *Lajla*, až do roku 1936 egyptská kinematografie vytvořila okolo 44 filmů, jak němých, tak mluvených.³¹

²⁷ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 80.

²⁸ Misr v překladu znamená Egypt.

BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 475, 489. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

²⁹ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 81.

³⁰ Tamtéž, s. 82.

³¹ BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḍahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyūrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press,

Na tomto počtu filmů se velkou měrou podílelo právě Studio Misr. Otevření studia Misr bylo významným počinem ve vývoji egyptského filmu. Studio se podílelo na produkci nejúspěšnějších filmů následujících třiceti let. Stalo se vzorem pro vznik nových filmových studií a navýšilo několikanásobně roční výrobu filmů.³²

Filmaři měli často odlišný etnický původ, národnost a náboženské vyznání, jejich práce byla ale v duchu tolerance. Náboženská diskriminace se na filmovém plátně neobjevovala.³³

Domnívám se, že egyptská filmová tvorba ve svých počátcích, až na malé výjimky, neodrážela společenské či politické problémy. Egypťané byli z nového objevu nadšeni a úloha filmu byla v první řadě pouze přinášet zábavu, stejně jako jinde na světě. Vzhledem k tomu, že se jednalo o zábavu finančně dostupnou široké veřejnosti, našel si film své fanoušky napříč celou egyptskou společností.

c2008, s. 9. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

³² SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 83.

³³ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 20. ISBN 978-977-4160-530.

4. ZLATÝ VĚK EGYPTSKÉHO FILMU

4.1 Sociálně – politický kontext

Po smrti krále Fu'áda I. roku 1936 nastoupil na trůn jeho syn Farúq I. Nový král byl i přes své výstřední chování mezi lidmi velmi populární a oblíbený. Na základě parlamentních voleb v květnu 1936 vzešla nová vláda, která prosadila řadu zákonů se snahou překonat hospodářskou krizi. Britská okupace Egypta byla ukončena, ale pouze formálně.³⁴ Situace neodpovídala egyptským národním zájmům a podněcovala nárůst národního hnutí. Egyptem se začal šířit nacionalismus a xenofobie.³⁵

Důležité posty v oblasti průmyslu, obchodu, či vládních institucích byly obsazeny převážně cizinci. Přesto práce ve službách byla snem mnoha Egyptanů, protože zaručovala pravidelný příjem.³⁶

V letech 1940-1943 byl Egypt zavlečen do druhé světové války. Britové nadále zasahovali do vnitřních záležitostí Egypta. V březnu 1945 se konala v Káhiře ustanovující konference Ligy arabských států a tím se Káhira stala nejvýznamnějším centrem arabského světa.³⁷

Po druhé světové válce se egyptská politická scéna bouřlivě rozvíjela. Tradiční strany byly spojovány s korupcí a národní hnutí se radikalizovalo. Hlavním tématem veřejného politického života se staly britsko-egyptské vztahy a britská vojenská přítomnost v Egyptě. Dlouhodobá frustrace egyptské veřejnosti z neúspěchu řešení britsko-egyptských vztahů vytvářela předpoklady ke vzniku revolučního prostředí a rychlé střídání úřednických vlád znamenalo krizi vládnoucí mocenské struktury.³⁸

³⁴ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 511. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

³⁵ Tamtéž, s. 514.

³⁶ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 84.

³⁷ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 524. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

³⁸ Tamtéž, s. 519-521.

Vzápětí byla zahraniční politika Egypta vtažena do palestinské otázky, která vyvrcholila účastí a porážkou v Palestinské válce v roce 1948-1949.³⁹

4.2 Egyptský film od 2. poloviny 30. let a v 40. letech

Druhá polovina 30. let a 40. léta byla pro egyptský film neobyčejně plodná, a proto jsou označována jako zlatý věk egyptského filmu. Od roku 1935 až do roku 1948 bylo natočeno okolo 345 celovečerních filmů. Káhira se postupně stávala hlavním městem kultury. Vznikala nová filmová studia, přicházeli noví egyptští režiséři a herci.⁴⁰ Film se stal hned po textilním průmyslu nejvíce výnosným odvětvím, což vedlo k založení *Komory filmového průmyslu* roku 1947.⁴¹

4.2.1 Cenzura

Oddělení cenzury pod správou ministerstva vnitra bylo založeno roku 1914 královským palácem a britskou ambasádou. Filmaři byli nuceni vyhnout se kritice cizinců, vládních úředníků a náboženských institucí. Ve filmech bylo zakázáno zobrazování konfliktu mezi rolníky a vlastníky půdy, nacionalistické politiky nebo pozitivní zobrazování nacionalistických či socialistických idejí. Cenzura rovněž zakazovala kritiku krále a celé vládnoucí monarchie. Z tohoto důvodu byl zakázán film režiséra Fritze Krampa *Lašín (Lašín)* v produkci Studia Misr. Tento historický a vlastenecký snímek kritizoval vládnoucí monarchii a krále popisoval jako represivního a středověkého tyrana.⁴² Díky intervencím Tal'ata Páši Harba došlo ke zrušení zákazu.⁴³

³⁹ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 528. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

⁴⁰ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 25-26. ISBN 04-151-8703-6.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 24 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁴³ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 82.

Dalším snímkem, který neprošel cenzurou, byl film *Lajla Bint as-Sahrá* (*Lajla, dívka pouště*),⁴⁴ který nelichotivě pojednával o Peršanech, v době kdy egyptská princezna byla provdána za iránského šáha.⁴⁵

Filmy, které se zabývaly kontroverzními politickými záležitostmi a filmy, které mohly jakýmkoliv způsobem ohrozit vývoj národní kinematografie, byly zakazovány. Komerčně orientovaní producenti se vyhýbali zobrazování problémů egyptské společnosti, aby se vyhnuli riziku, že by jejich film neprošel cenzurním oddělením.⁴⁶

4.2.2 Převládající filmové žánry

Nejpopulárnějšími žánry se staly muzikály, komedie a melodramata. Šťastné konce nebyly ničím neobvyklým. Dramata byla převážně o lásce, kde hlavní hrdinové museli čelit překážkám vznikajícím z jejich rozdílného společenského postavení. V komediích převažovala témata týkající se rodinných záležitostí, jako je svatba nebo rozvod.⁴⁷ Objevil se také historický a beduínský film.⁴⁸ Zcela chyběl politický film, který přišel až s revolucí roku 1952.⁴⁹

Ve druhé polovině 30. let byl nejproduktivnějším režisérem filmů komediálního charakteru Togo Mizrahi.⁵⁰

⁴⁴ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 24 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁴⁵ Censorship. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Togo_Mizrahi.html

⁴⁶ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 24 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁴⁷ BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 13. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

⁴⁸ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 26. ISBN 04-151-8703-6.

⁴⁹ BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 13. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

⁵⁰ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966,

Natočil například *al-Bahhár (Námořník)*, *al-[°]izz Bahdala (Skandální bohatství)*, *as-Sá[°] Sab[°]á (Sedm hodin)* nebo *°Uthmán wa °Alí (°Uthmán a °Alí)*. Filmy vzbuzovaly u diváků velký zájem a svým tvůrcům přinášely značné úspěchy.⁵¹

Ve 30. a 40. letech tvořily muzikály až 50 procent z celkové produkce. Toto přední postavení si udržely až do 70. let.⁵² Známymi hudebními filmy jsou snímky režiséra Muhammada Karíma *Jahjá al-hubb (Ať žije láska)* a *Jaum Sa[°]id (Šťastný den)*, ve kterých se objevil zpěvák Muhammad °Abd al-Wahháb, a který byl zároveň jejich producentem. Sám Wahháb zazářil jen v 7 filmech, složil ale skladby pro nespočet filmů.⁵³ Pro jeho hudbu je typické míšení západních rytmů s tradiční arabskou hudbou. Spolupracoval s populární zpěvačkou Umm Kulthúm. Její průměrné hraní bylo kompenzováno krásným a neobyčejným hlasem.⁵⁴ Dalšími významnými herečkami a zpěvačkami byly Lajla Murád a zpěvačka Asmahán, jejíž kariéra byla ukončena předčasnou smrtí.⁵⁵ Jejím posledním filmem byl snímek z roku 1944 *Gharám wa Intiqám (Láska a pomsta)* režiséra Jusúfa Wahbiho.⁵⁶

Další slavný hudební film je snímek režiséra Ahmada Badr Chána *Intisár aš-Šabáb (Vítězství mládí)*, kde hlavní roli ztvárnil zpěvák Faríd al-Atraš spolu se sestrou Asmahán.⁵⁷ Faríd al-Atraš se stejně jako Wahháb podílel na výrobě hudebních filmů. Složil přes 300 písní a jako herec se představil v 31 filmech.

s. 78.

⁵¹ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 78.

⁵² DEELEY, Mona. Retrospective on Film: The Golden Age of Egyptian Cinema – the 1940s to 1960s. *Zenith Foundation* [online]. (c) 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.zenithfoundation.com/issue-1/retrospective-on-film-the-golden-age-of-egyptian-cinema-the-1940s-to-1960s/>

⁵³ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 45-46. ISBN 04-151-8703-6.

⁵⁴ Tamtéž, s. 46.

⁵⁵ Asmahán zemřela při autonehodě roku 1944. Dodnes nejsou zcela vyjasněny příčiny její smrti.

⁵⁶ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 45-46. ISBN 04-151-8703-6.

⁵⁷ Tamtéž.

Ke všem filmům, ve kterých se objevil, složil sám hudbu.⁵⁸ Složil i většinu skladeb pro svou sestru Asmahán. Ve filmech vždy zobrazoval postavu smutného a osamělého muže, který zpívá romantické písně.⁵⁹

V pozdějších 40. letech byla i melodramata obohacena o orientální hudbu a tanec. Děj se často odehrával v kabaretu nebo ve varieté, čímž mohly hudba a tanec vstoupit do filmového děje.⁶⁰ Filmové písně byly kratší a byly zpracovány do formy dialogu, který se stal nedílnou součástí celého děje.⁶¹ Režisér Anwar Wagdí se soustředil na tento žánr. Mezi jeho významné filmy patří *Ghazál al-Banát (Dívčí flirt)* s Lajlou Murád a Nagíbem al-Riháním nebo snímek *Jasmín (Jasmín)*, kde se představila dětská filmová hvězda Fajrúz.⁶² Anwar Wagdí začal jako první do svých filmů vkládat protichůdné prvky, jako například do vážných filmů zasazoval komické situace.⁶³

Předním filmovým a divadelním hercem 30. a 40. let byl Jusúf Wahbi, který působil i jako režisér, je označován za průkopníka egyptského divadla.⁶⁴ Ve svých divadelních hrách kritizoval kolonialismus a upozorňoval na nutnost rovnosti práv mužů a žen. Objevil se například ve filmu *Lajla bint al-Madáris (Školačka Lajla)* nebo *Lajla bint al-Ríf (Dívka z venkova)* v režii Toga Mizrahiho. Ve filmu *Ragul as-Sá'ca (Muž této chvíle)* popisoval téma týkající se omezení vlastnictví zemědělské půdy.⁶⁵

⁵⁸ Farid al-Atrash. *State information servis* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?ArtID=1304#.U1rXxlenE26>

⁵⁹ MOUBAYED, Sami M. *Steel: men and women who shaped Syria 1900-2000*. Seattle, WA: Cune, 2006, s. 525. *Bridge between the cultures series*. ISBN 18-859-4241-9.

⁶⁰ SCHOCHAT, Ella. *Egypt: Cinema and Revolution*. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 24 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁶¹ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 86.

⁶² LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 47. ISBN 04-151-8703-6.

⁶³ Tamtéž, s. 27.

⁶⁴ Youssef Wahbi. *State information servis* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?ArtID=1295#.U0ugrfl_uSo

⁶⁵ Tamtéž.

Režisér Kamál Salím se jako první začal zabývat problémy egyptské společnosti. Roku 1939 jako první pokus o realistickou tvorbu byl představen jeho film *al-ʿAzíma (Odhodlání)*, který rozboural všechny stereotypy, které ve filmu převládaly.⁶⁶ Otevřel nový směr egyptské filmové tvorby, který se výrazněji projevil až v 50. letech.⁶⁷ Hlavní hrdinové filmu musí překonat společenský pád a mnoho dalších překážek.⁶⁸ Kamál Salím zcela realisticky představil život v chudinských čtvrtích, život průměrného egyptského člověka, který nežije v luxusu a bohatství, a který musí bojovat o obživu, společenské postavení a lásku. Film je přesnou a ničím nezkreslenou ilustrací své doby, obrazem hospodářské krize, která pustošila Egypt ve 30. letech minulého století. Film vznikl v produkci studia Misr a přinesl obrovský úspěch, se kterým se egyptská kinematografie dříve nesetkala. Dodnes je považován za nejlepší egyptský film všech dob a jeho sláva pronikla i za hranice Egypta. V hlavních rolích se představili Husajn Sidqí a Fátima Rušdí. Kamál Salím se ujal kromě režie také scénáře. Zemřel v pouhých 34 letech, přesto se stihl významně zapsat do dějin egyptského filmu. I přes cenzuru krále a britské vojenské správy dokázal představovat své filmy široké veřejnosti a právem mu náleží velké uznání. Jeho dílo bylo inspirací pro další umělce.⁶⁹

V roce 1940 v produkci Studia Misr byl natočen další film v režii Ahmada Badr Chána *Haját al-Dhalám (Život temnoty)*, jehož ústředním tématem byla kariéra úspěšného muže, kterou ohrožoval vztah s prostitutkou.⁷⁰

⁶⁶ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 83.

⁶⁷ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 12 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

⁶⁸ BOURAIE, Sherif. The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 46. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

⁶⁹ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 84-86.

⁷⁰ BOURAIE, Sherif. The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 50. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

Téma sexuální frustrace se objevilo i o tři roky později ve filmu *al-Tariq Mustaǧím (Rovná cesta)* v režii Toga Mizrahiho.⁷¹

Naproti tomu další realistické dílo *as-Súq as-Saudá` (Černý trh)* pojednává o chamtivosti obchodníků během druhé světové války, o neschopnosti vlády, a také o růstu odporu k vládnoucím složkám. Tento film opět v produkci studia Misr a v režii Kamála at-Tilimsáního byl kvůli kritice vlády až do revoluce roku 1952 zakázán.⁷²

Ibráhím Láma a Nijází Mustafá se specializovali na beduínský filmový žánr. Beduínskému filmu se věnoval i Henri Barakát, který je jedním z nejznámějších egyptských režisérů, a který natáčel filmy až do 70. let. Henri Barakát se zároveň věnoval i realistickým filmům, muzikálům a melodramatům.⁷³

3.2.4 Významné dobové události zaznamenané ve filmu

Izraelsko-palestinský konflikt se objevil až v pozdější filmové tvorbě. Jediný film, který byl natočen roku 1948, tedy hned ve stejný rok, kdy došlo k založení státu Izrael a k následné palestinsko-izraelské válce byl film *Fatát min Falastín (Dívka z Palestiny)* režiséra Mahmúda al-Zulfíqára. Tento snímek pojednává o okupování Palestiny.⁷⁴

3.2.5 Shrnutí

Ač politická situace v Egyptě nebyla jednoduchá, rozvoji filmového umění se dařilo. Egyptský film vzkvétal. Za období druhé světové války byl filmový průmysl v Egyptě pevně zakotven a film zažíval velmi produktivní léta. Mezi roky 1939 až 1945 se v Egyptě natočilo přes sto filmů. V letech 1945 až 1952 se filmová produkce pohybovala okolo 364 filmů. V Egyptě se už nacházelo přes 25 filmových studií. Arabští herci se cíleně snažili dostat do Káhiry,

⁷¹ BOURAIE, Sherif. The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 60. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

⁷² Tamtéž, s. 66-70.

⁷³ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 27. ISBN 04-151-8703-6.

⁷⁴ Tamtéž.

kteřá jim dávala šanci stát se slavnými po celém Blízkém východě. I přesto se však musel egyptský film potýkat s nedostatkem herců. Herci natáčeli často více filmů zároveň a to mělo za následek pokles hereckých výkonů. Také panoval trend, kdy režiséři často obsazovali do svých filmů zpěváky a neměli snahu objevovat nové talenty.⁷⁵

Na druhou stranu se film stal vyspělejší m jak po umělecké stránce, tak i po té technické. Filmové žánry byly různorodější a mnohem lépe zpracované.⁷⁶

30. a 40. léta považuji stále jako období, kdy úloha filmu byla především zábavná. Domnívám se, že filmaři 30. a 40. let natáčeli filmy, které si publikum žádalo. V této fázi vývoje, kterou film procházel, nebylo příliš časté zobrazování současných problémů či kritika vlády. I přes značný úspěch Kamála Salíma, diváci vyžadovali tradiční žánry. Podle mého názoru hledali prostřednictvím filmu způsob pobavení, uvolnění a únik od každodenních starostí. Rovněž si myslím, že film byl výnosné podnikání a cílem většiny umělců byla touha po úspěchu a bohatství. Navíc oddělení cenzury značně komplikovalo tvorbu, která nezapadala do klasických žánrů. Většina filmařů měla větší strach z finanční ztráty, ke které by mohli kvůli cenzurnímu oddělení přijít. Bylo jednodušší natáčet filmy, které svým obsahem neupozorňovaly na žádná kontroverzní témata. Přesto starší egyptské filmy mají stále své kouzlo, kde si diváci mohou užít poslech arabské hudby.

⁷⁵ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 87-89.

⁷⁶ Tamtéž, s. 83-87.

5. EGYPTSKÁ KINEMATOGRAFIE ZA VLÁDY PREZIDENTA NÁSIRA

5.1 Sociálně – politický kontext

Po ukončení izraelsko-palestinské války se výrazně politizoval důstojnický sbor armády a vznikla organizace Svobodných důstojníků, jejíž předseda Gamál °Abd an-Násir v červenci 1952 provedl vojenský převrat.⁷⁷ V červnu 1953 byla vyhlášena republika. Prezidentem byl zvolen populární generál Muhammad Nagíb. Mezi Nagíbem a Násirem panovaly velké názorové rozepře. Oblíbený Nagíb se ocitl v politické izolaci a v prezidentském úřadu ho nahradil autoritativní plukovník Násir.⁷⁸

Suezká krize roku 1956 vyvolaná znárodněním Suezského průplavu, ukázala slabost i sílu Násirova režimu. Ve válce Násir utřil vojenskou porážku, ale politicky z krize vyšel jako vítěz, který získal prestiž a uznání po celém Blízkém východě.⁷⁹ V lednu 1958 vznikla na základě dohody prezidentů Egypta a Sýrie Sjednocená arabská republika,⁸⁰ poté se prezident Násir zaměřil na vnitropolitické a hospodářské problémy země. Začátkem roku 1960 byla znárodněna banka Misr, Národní banka a další znárodnování následovalo. O socialistické orientaci Egypta už nebylo pochyb.⁸¹

Násir se stále angažoval v otázkách realizace arabské jednoty, podporoval národní hnutí na Blízkém východě i v subsaharské Africe. Významně spolupracoval se Sovětským svazem, který Egypt podporoval jak vojensky, tak hospodářsky.⁸²

⁷⁷ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. Dějiny Egypta. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 547. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

⁷⁸ Tamtéž, s. 557-559.

⁷⁹ Tamtéž, s. 584.

⁸⁰ Tamtéž, s. 589.

⁸¹ Tamtéž, s. 591.

⁸² Tamtéž, s. 602.

Stále se zhoršující napětí s Izraelem vyvrcholilo Šestidenní válkou roku 1967, kde Egypt utřil zcela nečekanou a zdrcující porážku. Islámský fundamentalismus se začal výrazněji projevovat.⁸³ V září 1970 egyptský prezident Násir náhle zemřel.⁸⁴

5.2 Egyptský film 50. a 60. let

Nová vláda prezidenta Násira přinesla mnoho změn do oblasti politické, ekonomické, společenské i kulturní.⁸⁵ Kulturní život v Egyptě byl revolucí povzbuzen a 50. a 60. léta jsou pro egyptský film obdobím velkých změn.⁸⁶ Roku 1950 se objevil barevný film, avšak egyptským produkcím trvalo ještě dalších dvacet let, než začaly běžně natáčet barevné snímky.⁸⁷ Umění hrálo důležitou a významnou roli. I proto byla založena ministerstvem kultury *Nejvyšší rada pro ochranu umění a literatury*.⁸⁸

Ze snahy o zvýšení filmové kvality a posílení národního filmového průmyslu byla roku 1957 ministerstvem kultury založena *Organizace pro konsolidaci kinematografie*. Vláda podporovala domácí filmovou tvorbu a filmovou distribuci do zahraničí. Díky tomu se objevili noví investoři. Bylo postaveno několik nových kinosálů po celém Egyptě a Egypt se začal účastnit i filmových koprodukcí jako například film *Hadatha fi-l-Qáhira (Stalo se v Káhiře)* v egyptsko-maďarské spolupráci nebo *‘alá Šátí’ an-Níl (Na břehu řeky Nil)*, který byl dílem egyptsko-japonským.⁸⁹

⁸³ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 609-613. *Dějiny států*. ISBN 978-807-1069-713.

⁸⁴ Tamtéž, s. 620.

⁸⁵ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 92.

⁸⁶ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 27 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁸⁷ Prvním barevným filmem byl *Bábá^c Arís (Tatínek je ženich)* režiséra Husajna Fawziho.

LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 26. ISBN 04-151-8703-6.

⁸⁸ SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966, s. 92.

⁸⁹ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28

Na podporu domácí filmové produkce byly na zahraniční filmy uvalovány poplatky. Vždy jeden týden v měsíci byl vyhrazen pro promítání jen egyptských filmů.⁹⁰ Byla založena *Organizace na pomoc filmu*, jejímž cílem bylo zvýšit filmovou úroveň, a také podporovat filmovou distribuci v zahraničí.⁹¹ Tyto všechny snahy vedly k propadu zahraničních filmů, a to skoro až o polovinu.⁹² Roku 1959 vláda založila *Filmovou akademii*, která se soustředila na vzdělání filmařů a techniků.⁹³ Tento filmový institut měl vchod ozdoben fotografiemi prezidenta Násira s kamerou. Prezident Násir byl znám svou vášní pro film. Nechal se slyšet, že si nikdy nenechal ujít žádnou z filmových premiér.⁹⁴

Roku 1960 bylo znárodněno studio Misr spolu s ostatními významnými filmovými studii. Do veřejného sektoru přešla i jedna třetina všech kinosálů.⁹⁵ V roce 1963 byl filmový průmysl znárodněn a byla založena *Organizace egyptské kinematografie*.⁹⁶ Tato organizace měla na starost produkci filmů a dokumentů, mezinárodní koprodukcí, spravování filmových studií a kinosálů, a také filmovou distribuci.⁹⁷

Hned od svého založení musela čelit konfliktům, ke kterým docházelo mezi tradiční skupinou filmařů a tzv. novou generací.⁹⁸ Nová filmová generace se ve

[cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁹⁰ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁹¹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 28. ISBN 04-151-8703-6.

⁹² Počet zahraničních filmů v roce 1955 byl 431. V roce 1958 se tento počet snížil na 294 filmů.

⁹³ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁹⁴ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 107-108. ISBN 978-977-4160-530.

⁹⁵ V roce 1963 došlo rovněž ke znárodnění všech divadel.

⁹⁶ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

⁹⁷ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 28. ISBN 04-151-8703-6.

⁹⁸ SAMAK, Qussai. *The Politics of Egyptian Cinema*. Middle East Research and Information (MERIP):

svých filmech zaměřovala na problémy lidí a podpory se jim dostávalo ze strany marxistů, kteří v 60. letech zaujímali významné posty ve vládě i v médiích.⁹⁹

Organizace egyptské kinematografie založila rovněž *Institut pro scénáristy* s cílem nahradit ty stávající, kteří ovládali filmový trh a do jejichž tvorby patřily pouze tradiční žánry ovlivněné západní kinematografií.¹⁰⁰ Pro svou filmovou výrobu organizace používala stejné komerční zásady jako soukromý sektor. Filmům nechyběly jak filmové hvězdy, tak zábavná formule. Organizace se tak snažila ochránit před finanční ztrátou a konkurovat zahraničnímu trhu.¹⁰¹

Znárodnění filmu vedlo k odlivu egyptských, syrských, jordánských a libanonských producentů do Libanonu. Egyptský film byl tímto zásahem značně poškozen.¹⁰²

Nová egyptská filmařská generace založila pod záštitou veřejného sektoru v roce 1966 vlastní časopis *at-Taʿa*, vycházející každý měsíc, ve kterém umělci vyjadřovali své názory a pohledy na kinematografii.¹⁰³ Rovněž ministerstvo kultury vydávalo měsíční žurnál, kde se filmoví kritici a filmaři vyjadřovali k umění a jeho společenské a politické významnosti.¹⁰⁴

Na podporu dokumentárních filmů bylo roku 1967 založeno *Národní centrum dokumentárního filmu*.¹⁰⁵

MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 13 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

⁹⁹ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 13 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁰⁰ Tamtéž.

¹⁰¹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 28. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 13 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž.

5.2.1 Cenzura

I za vlády prezidenta Násira filmová cenzura pokračovala. Její smysl byl však trochu odlišný.¹⁰⁶ Na jedné straně byly podporovány politické a historické filmy, ale filmy popisující současný politický režim byly zakázány. Filmy kritizující vládu Násira se objevily až po jeho smrti roku 1970.¹⁰⁷

Roku 1955 byl vydán zákon řídící cenzuru. Tento zákon dovoval ministerstvu kultury dohled nad všemi vizuálními a audiovizuálními materiály. Oddělení cenzury dohlíželo na film, hudbu, televizi a divadlo. Současně s tím bylo založeno oddělení pro kontrolu knih a všech psaných materiálů.¹⁰⁸ Egyptské produkční společnosti musely mít schválené scénáře cenzurním oddělením. Cenzura zatěžovala i zahraniční produkce, a to převážně ty, jejichž filmy byly politicky zaměřené. Ministerstvo kultury, pod které spadalo oddělení cenzury, zakazovalo filmy o komunismu nebo filmy o Izraeli či Židech.¹⁰⁹ Byly rovněž zakázány snímky, ve kterých se objevovaly hvězdy známé svou sympatií k sionismu, a to konkrétně Elizabeth Taylor, Danny Kaye, Otto Preminger nebo Paul Newman.¹¹⁰

5.2.2 Převládající filmové žánry

Ani filmové žánry nebyly vynechány z procesu změn, které revoluce přinesla. Nyní byly obohaceny o politický film a o realistickou tvorbu, se kterou diváky poprvé seznámil Kamál Salím roku 1939. S novou vlnou realismu začal Saláh Abú Sajf, Jusúf Šahín a Tawfíq Sálíh. Filmy se zabývaly sociální tematikou a obvykle byly natočeny mimo filmová studia. Režiséři zobrazovali

¹⁰⁶ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ SCHWARTZ, Lowell, Dalia Dassa KAYE a Jeffrey MARTINI. *Artists and the Arab uprisings*. Santa Monica, CA: RAND, 2013, xix, s. 15-16. ISBN 0833080369.

¹⁰⁹ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 28 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹¹⁰ Tamtéž.

problémy zatěžující egyptskou společnost,¹¹¹ jako například ve filmech režiséra Tawfíqa Sáliha *Darb al-Mahabíl (Ulice bláznů)* nebo *Sirá^c al-Abtal (Boj hrdinů)*, který popisuje rozpory mezi rolníky a pozemkovými vlastníky.¹¹²

Jusúf Šahín natočil roku 1958 úspěšný film o sexuální frustraci a útlaku *Báb al-Hadíd (Železná brána)*.¹¹³ Ve filmu si jednu z postav zahrál sám režisér. *Bab al-Hadíd* je považován za jedno z jeho nejlepších děl a řadí se mezi filmovou klasiku egyptské kinematografie.¹¹⁴

Na vývoji filmového realismu měla podíl i egyptská literatura, nejvýrazněji práce spisovatele Nagíba Mahfúze. Jeho spolupráce s režisérem Saláh Abú Sajfem dala vzniknout několika úspěšným filmům, jako například *Rajja wa Sakína (Rajja a Sakína)*, *Šabáb al-Imra'a (Mládí ženy)* nebo *Bajna as-Sama' Wal al-Ard (Mezi nebem a zemí)*.¹¹⁵ V průběhu 60. let se realismus více rozšířil a i ostatní režiséři začali realismus zařazovat do své tvorby. Režisér Henri Barakát natočil velice úspěšné muzikály a zároveň i úspěšné realistické filmy. Jeho film *al-Harám (Hřích)* poukazuje na koloniální utlačování a rozdíly mezi vrstvami obyvatel.¹¹⁶ Zobrazuje solidaritu a porozumění mezi lidmi a soucit s člověkem, kterého postihl těžký osud.¹¹⁷

Ne však všichni se nechali strhnout novým proudem. I v této éře působili filmoví umělci, v jejichž tvorbě převažoval především komerční záměr,

¹¹¹ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 22 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹¹² GINSBERG, Terri a Chris LIPPARD. *Historical dictionary of Middle Eastern cinema*. Lanham: The Scarecrow Press, 2010, liv, s. 352. ISBN 978-081-0873-643.

¹¹³ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 31 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹¹⁴ Youssef Chahine. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/youssef_chahine.html

¹¹⁵ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 61. ISBN 04-151-8703-6.

¹¹⁶ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 258. ISBN 978-977-4160-530.

¹¹⁷ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 62. ISBN 04-151-8703-6.

a to i přes stále větší státní zásahy do filmového průmyslu. Jejich tvorba byla zaměřená na muzikály, romantické filmy, lehké komedie nebo thrillery. Například Hilmí Rafla nebo Fátin [°]Abd al-Wahháb se proslavili díky svým lehkým komediím. Hilmí Halím režíroval muzikály, ve kterých byla často hlavní role ztvárněna zpěvákem a hercem [°]Abd al-Halím Háfizem.¹¹⁸

Přesto si i muzikály prošly určitou proměnou. Po revoluci se hudba ve filmech stala více vlastenecká.¹¹⁹ Skladby byly inspirovány národními písněmi a tanci. Nejznámějším zpěvákem a hercem 50. let byl [°]Abd al-Halím Háfiz. Jeho písně na rozdíl od tvorby Farída al-Atraše nebo Muhammada [°]Abd al-Wahhába neobsahují žádné prvky západních rytmů. Vyjadřují místní tradice a jsou považovány za autenticky egyptské.¹²⁰

5.2.2.1 Nejvýznamnější představitelé egyptského realismu

5.2.2.1.1 Saláh Abú Sajf

Saláh Abú Sajf je považován za výrazného představitele egyptského realismu. Šel ve stopách Kamála Salíma, kterému už asistoval při natáčení filmu *al-[°]Azíma*. Kamery vrátil zpět do ulic a jeho filmy přinášely záběry skutečných lidí. Jeho snímky byly typické svým sociálním obsahem a byly po technické stránce velmi kvalitní.¹²¹ Zobrazoval problémy kapitalistického vykořisťování, sociální nespravedlnosti nebo sexuální represe. Všechny tyto problémy, dokázal divákům působivě představit a jeho snímky se staly velmi populární.¹²² Filmy se většinou odehrávají v Káhiře nebo v jejím okolí a hlavními postavami jsou samotní obyvatelé hlavního města se svými problémy

¹¹⁸ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 27. ISBN 04-151-8703-6.

¹¹⁹ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 31 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹²⁰ Tamtéž, s. 31.

¹²¹ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. *Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports* [online]. April 1977, roč. 56, s. 13 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹²² Tamtéž.

a starostmi. Působil jako ředitel *Organizace egyptské kinematografie*. Mezi lety 1946 až 1966 natočil okolo 24 filmů. V 80. letech natočil už pouze jeden film.¹²³

5.2.2.1.2 Jusúf Šahín

Jusúf Šahín je označován za nejvýraznějšího a mimořádně talentovaného egyptského režiséra poválečného období.¹²⁴ Věnoval se netradičním filmovým žánrům a je považován za hlavního arabského průkopníka kritické kinematografie. V zahraničí patří mezi nejznámější egyptské filmové osobnosti. Ve svých filmech zobrazoval skutečnou realitu života.¹²⁵ Začínal jako asistent režiséra Alvisa Orfanelliho, který mu pomohl vstoupit do filmové produkční společnosti. Jeho prvním úspěšným filmem byl film *Bábá Amín (Tatínek Amín)*, který mu otevřel dveře mezi úspěšné a uznávané režiséry.¹²⁶

Jusúf Šahín objevil slavného egyptského herce ʿUmara Šarífa, kterého obsadil do svého filmu *Siráʿ fi-l-Wádí (Boj v údolí)*. V roce 1963 natočil film *an-Násir Saláh-ad-Dín (Saladin)* oslavující Násirův boj proti imperialismu.¹²⁷ V tomto historickém snímku se snažil vyjádřit negativní předsudky a mylné představy západu o islámu a islámské kultuře.¹²⁸

Jusúf Šahín natočil za svůj život přes 40 filmů a získal řadu významných filmových cen. V roce 1997 na filmovém festivalu v Cannes získal cenu za celoživotní přínos filmu.¹²⁹

¹²³ ALKASSIM, Samirah. Egypt: Realism. *Film reference* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.filmreference.com/encyclopedia/Criticism-Ideology/Egypt-REALISM.html>

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ Youssef Chahine. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/youssef_chahine.html

¹²⁷ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 210. ISBN 978-029-2723-276.

¹²⁸ Youssef Chahine. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/youssef_chahine.html

¹²⁹ Tamtéž.

5.2.2.1.3 Tawfíq Sálíh

Tawfíq Sálíh byl egyptským filmovým režisérem a průkopníkem egyptského realismu. Za svou kariéru natočil pouze sedm filmů. Všechny jeho filmy se zabývaly tématem společenské nespravedlnosti, zaostalosti, politického zneužívání a boje mezi společenskými vrstvami obyvatel.¹³⁰

Od roku 1953 začal spolupracovat s Nagíbem Mahfúzem, v jejichž spolupráci vznikl film *Darb al-Mahabíl (Ulice bláznů)*, který dnes patří mezi sto nejlepších filmů egyptské kinematografie.¹³¹

Sálíh napsal mnoho scénářů pro *Organizaci egyptské kinematografie*, ale z důvodu cenzury byly často zakazovány.¹³²

Kvůli politickým nátlakům byl nucen odejít do Sýrie, kde natočil svůj úspěšný film *Al-Machdú^c (Podvedený)* popisující palestinské boje, za který získal několik mezinárodních filmových cen.¹³³

5.2.3 Významné dobové události zaznamenané ve filmu

Nová generace filmařů se ve svých filmech věnovala kritice předchozí vlády. Především se jednalo o zobrazení tématu sociální nespravedlnosti nebo vykořisťování rolníků majiteli pozemků. Dalšími filmovými náměty se staly soudobé události jako válka o nezávislost roku 1948, revoluce roku 1952, znárodnění Suezského kanálu, Suezská válka roku 1956 nebo boj o nezávislost v Alžírsku.¹³⁴

¹³⁰ TAHA, Hesham. Tawfíq Saleh (1926 – 2013). *Ahram Online* [online]. 29 Aug 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/News/80208.aspx>

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

¹³³ GINSBERG, Terri a Chris LIPPARD. *Historical dictionary of Middle Eastern cinema*. Lanham: The Scarecrow Press, 2010, liv, s. 352-353. ISBN 978-081-0873-643.

¹³⁴ SCHOCHAT, Ella. *Egypt: Cinema and Revolution*. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 29 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

Na kritiku bývalé vlády narazíme například ve filmu Jusúfa Šahína *Sirá^c fi-l-Wádí (Boj v údolí)* nebo ve filmu *Arduná al-Chadrá' (Naše zelená země)*, který poukazuje na nerovné postavení mezi majiteli pozemků a rolníky. Také film Ahmada Badr Chána z roku 1955 *Alláh Ma^cáná (Bůh s námi)* kritizuje předchozí vládní režim a oslavuje revoluci.¹³⁵ Pojednává o zklamaných vojácích, kteří byli na válečné frontě nemile překvapeni bídným vybavením a špatným vojenským vedením.¹³⁶ Film jako první hodnotil převrat svobodných důstojníků.¹³⁷

Snímek režiséra ^cAzzíze ad-Dín Zulfíqára *Rudd Qalbí (Vrať mi mé srdce)* popisuje těžký život rolníka před revolucí, a také důležitost a nutnost reform, rozdělení pozemků, poskytnutí rovných příležitostí a spravedlnosti.¹³⁸

Počet vlasteneckých a antikoloniálních filmů stoupl. Je možné sem zařadit film režiséra Husajna Sidqího *Jasqut al-Istí^cmár (Pryč s kolonialismem)*, film režiséra Henriho Barakáta *Fí Bajtiná Ragul (Muž v našem domě)* nebo snímek z roku 1956 *Kílo at-Tí^csa wa Tis^cín (99. kilometr)* režiséra Ibráhíma Hilmího.¹³⁹

Mezi filmy pojednávající o palestinské válce roku 1948 patří filmy jako *Samárat Síná' (Snědá dívka Sinaje)* režiséra Nijázího Mustafy a film režiséra Kamála aš-Šajchyho *Ard as-Salám (Zem míru)*.

Suezská válka roku 1956 je zaznamenána například ve filmu Nijázího Mustafy *Safín Abú Zá^cbal (Abú Zá^cbal, vězeň)*, ve filmu *Búr Saíd (Port Said)*,

¹³⁵ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 29 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 229. ISBN 978-029-2723-276.

¹³⁸ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 29 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹³⁹ Tamtéž.

který režíroval °Azzíz ad-Dín Zulfíqár a nebo ve filmu Hasana al-Imáma *Hubb min Nár (Planoucí láska)*.¹⁴⁰

Jusúf Šahín jako první mezi režiséry reagoval na boj alžírského lidu proti imperialismu svým filmem z roku 1958 *Džamíla (Džamíla)*, který popisuje boj alžírského lidu za nezávislost.¹⁴¹

Již roku 1966 Tawfíq Sálíh natočil film *al-Mutamarríd (Rebel)*, který byl po dobu dvou let zakázán, přestože kritika vládního režimu nebo samotného Násira nebyla přímá či úmyslná. Jasná a otevřená kritika směřovaná na vládní režim přišla až později.¹⁴²

Šestidenní válka je jednou z klíčových událostí v egyptské historii, přesto se však tato událost ve filmu 60. let přímo neodrazila.¹⁴³ Kritika ve filmech byla nepřímá a spíše jen obrazná. Byla zaměřena více na společnost a na vládu.¹⁴⁴

Roku 1968 mladí filmaři založili *Nový filmový kolektiv*.¹⁴⁵ Tato skupina zahrnovala scénáristy, režiséry a filmové kritiky. Politicky zaměřenou tvorbou se chtěli oddělit od hlavního filmového proudu.¹⁴⁶ Své názory vyjadřovali prostřednictvím filmového manifestu, ve kterém prohlašovali: „*To, co potřebujeme je egyptský film. Film, který zaznamenává a studuje egyptskou*

¹⁴⁰ SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 30 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

¹⁴¹ Youssef Chahine. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/youssef_chahine.html

¹⁴² SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 109-110. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁴³ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 231. ISBN 978-029-2723-276.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁴⁶ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 69. ISBN 04-151-8703-6.

*společnost a analyzuje její nové společenské a politické vztahy. Film, který objeví a odhalí smysl života jednotlivce uprostřed těchto vztahů.*¹⁴⁷

Tento dokument poukazuje na to, jak je důležité natočit film, kterému dokáže porozumět široké publikum, i přesto, že 70 procent obyvatel Egypta je negramotných. Manifest také vyvrátil rovnici, která uváděla, že dobrý film je možné natočit pouze při vysokém rozpočtu. Tím byli tradiční filmaři obviněni ze zbytečného plýtvání státními penězi.¹⁴⁸

Členové filmového kolektivu přišli s filmy, které byly značně kritické. Jejich promítání bylo buď úplně zakázáno, nebo u některých povoleno až po smrti prezidenta Násira. Například film *ʿAlího ʿAbd al-Cháliqa*, člena filmařského kolektivu, *Ughnija ʿalá al-Mamarr (Píseň u průchodu)* poukazuje na nevyhnutelnost arabské porážky v Šestidenní válce.¹⁴⁹ Film byl natočen koncem 60. let, ale byl poprvé promítán až roku 1972. Jedná se o jediný snímek natočený mezi lety 1967 až 1973, který popisuje válku.¹⁵⁰

I režiséři spojování především s realistickou tvorbou se podíleli na filmech, jejichž děj byl ovlivněn porážkou roku 1967.¹⁵¹ Režisér Saláh Abú Sajf natočil roku 1968 snímek *al-Qadíja 68 (Případ 68)* kritizující revoluci a arabskou socialistickou unii prostřednictvím negativních filmových postav.¹⁵² Až do příchodu prezidenta Sádáta byl film zakázán arabskou unií socialistů.

¹⁴⁷ „*What we need is an Egyptian cinema, a cinema that records and studies the movement of Egyptian society and analyzes its new social and political relations, a cinema that would discover and reveal the meaning of life for the individual in the midst of these relations.*“ (SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>).

¹⁴⁸ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ GUGLER, Josef. Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 231. ISBN 978-029-2723-276.

¹⁵¹ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁵² SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 110. ISBN 978-977-4160-530.

Sám režisér se ke svému filmu vyjádřil takto: *„Tento film byl o porážce a jejích důvodech. K porážce došlo kvůli pokusům o získání vysokých postů, na které ale nikdo nedosahoval dostatečných kvalit. Lidé byli využíváni ve jménu socialismu, se socialismem ale neměli nic společného. Otázka zní: reforma nebo revoluce? Když je všechno zkorumpované, nepotřebujeme renovaci. Potřebujeme změnu. A to radikální.“*¹⁵³

Roku 1969 natočil Husajn Kamál snímek *Šaj' min al-Chawf (Trochu strachu)*, ve kterém vládu přirovnával ke gangu, kterému vládne Násir.¹⁵⁴ Film byl cenzurou zakázán, ale po zhlédnutí prezidentem Násirem se promítal včetně zachování všech filmových scén. Když prezident Násir film viděl, zeptal se jednoho z cenzorů, zda opravdu jeho vládu považoval za gang, kterému on vládl. Cenzor samozřejmě odpověděl, že ne. Na to Násir reagoval tím, že pokud se opravdu chovali tak, jako je zobrazeno ve filmu, zasluhovali by shořet. Tím Násir projevil svou velkorysost často zakrytou jeho omezující vládou.¹⁵⁵

5.2.5 Shrnutí

Znárodnění filmu mělo jak pozitivní, tak negativní dopad. Za pozitiva je možné považovat důraz, který byl kladen na studium filmu. Byly otevřeny nové školy, které používaly nejmodernější metody pro studium filmu. Veřejný sektor přinesl šanci filmovým tvůrcům studovat v zahraničí, a to většinou ve Francii nebo v zemích Sovětského svazu.¹⁵⁶

I přes velké snahy ministerstva kultury o navýšení uměleckých a technických standardů za období znárodnění k výrazným změnám nedošlo.

¹⁵³ „A film about the defeat and its reasons...There was a defeat because many grabbed high positions they don't deserve or qualify for...many exploited the people in the name of socialism while they don't have anything to do with it...The question is: reform or revolution?... When everything is corrupt we don't need renovation...we need change and a radical one.“ (SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 14 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>).

¹⁵⁴ SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 109. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 13 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

Za negativa je možné považovat pokles filmové produkce, který nastal po založení *Organizace egyptské kinematografie*. Výroba se snížila na nejnižší počet filmů od 40. let. V roce 1967 bylo natočeno pouze 32 filmů.¹⁵⁷

I přesto však někteří filmoví kritici tvrdí, že ty nejlepší snímky 60. let vznikly v období, kdy se stal film součástí veřejného sektoru.¹⁵⁸

Egyptský film v 50. a v 60. letech přinesl mnoho nových filmových osobností a realistický žánr. Úspěch realismu připisují tomu, že přišel v období velkých změn. Myslím, že Egyptané s příchodem prezidenta Násira silně vnímali naději na změnu. Úspěch realistických snímků připisují také tomu, že na filmovém plátně se diváci mohli ztotožnit s filmovými postavami. Kvalitu filmu podtrhuje skutečnost, že její vypovídající hodnota je aktuální i pro současného diváka.

¹⁵⁷ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 28. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁵⁸ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 230. ISBN 978-029-2723-276.

6. EGYPTSKÝ FILM V 2. POLOVINĚ 20. STOLETÍ

6.1 Sociálně – politický kontext

Po nečekaném úmrtí prezidenta Násira byl egyptským prezidentem zvolen Anwar as-Sádát. Ač se prezentoval jako pokračovatel svého předchůdce, jeho počiny se jevily přesně opačně.¹⁵⁹ Za prvořadé považoval osvobodit okupovaná území, proto v říjnu 1973, v den židovského svátku Jom Kippur, společně se Sýrií a za podpory Saudské Arábie napadl Izrael. Čistě vojensky byl výsledek války příznivější pro Izrael, politicky z něj ale těžily Egypt a Sýrie.¹⁶⁰

V zahraniční politice se Egypt výrazně začal orientovat na Spojené státy. V roce 1978 byly v Camp Davidu uzavřeny mírové smlouvy, které egyptskému a izraelskému prezidentovi přinesly Nobelovu cenu míru.¹⁶¹

Sádát rozvinul přímé styky s USA. Násirův socialistický experiment začal přeměňovat opět na tržní hospodářství. Egypt se dostával do tábora proamerických států na Blízkém východě a zároveň ztrácel prestiž v arabském světě. Egypt se ocitl v izolaci, přesto Sádát i nadále pokračoval v mírovém procesu a v únoru 1980 navázal s Izraelem diplomatické styky.¹⁶²

Zadluženost Egypta se zvyšovala. Chronickým problémem byl vysoký přírůstek obyvatelstva, nezaměstnanost, nevykonný a přebujelý státní aparát a nově také inflace. Prudký růst sociálních rozdílů ve společnosti vyvolalo vlnu sociálních protestů a nárůst islámské opozice.¹⁶³

¹⁵⁹ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. Dějiny Egypta. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 622. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 626-630.

¹⁶¹ VYKOUPIIL, Libor. Před čtvrtstoletím byl zavražděn egyptský prezident Anwar Sadat. *Český rozhlas* [online]. 6. října 2006 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/pred-ctvrtstoletim-byl-zavrazden-egyptsky-prezident-anwar-sadat--281531

¹⁶² BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. Dějiny Egypta. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 633. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

¹⁶³ Tamtéž, s. 635.

V říjnu 1981 byl islámskými extrémisty spáchán na prezidenta Sádáta úspěšný atentát. O pár dnů později se po referendu stal egyptským prezidentem Muhammad Husní Mubárak.¹⁶⁴

6.2 Egyptský film 70. a 80. let

Vláda prezidenta Sádáta navracela filmový průmysl v Egyptě tam, kde se nacházel před vládou prezidenta Násira. Anwar as-Sádát začal se svou otevřenou politikou, která přestala Egypt izolovat od západu. Filmový průmysl byl prvním sektorem, který byl zprivatizován. I přesto ale Organizace egyptské kinematografie stále provozovala svou činnost. Roku 1973 slavnostně otevřela barevnou filmovou laboratoř a založila v Gíze moderní zvukové centrum.¹⁶⁵ V lednu 1974 oznámil ministr kultury návrat kinosálů do rukou původních vlastníků.¹⁶⁶ Zbývá část z technické infrastruktury, jako filmová studia a filmové laboratoře, zůstaly majetkem státu až do 90. let, kdy docházelo k jejich postupnému zprivatizování. To mělo za následek pomalou modernizaci technického zařízení, ale zároveň také nízké ceny, které přitahovaly zájem soukromých producentů.¹⁶⁷

Výrazný dopad na egyptskou kinematografii 70. a 80. let měla národní televize a rozšíření videokazet, které mělo určitý podíl na propadu filmové produkce a na uzavření některých kin. Videokazety měly silný dopad na egyptskou kinematografii, a to jak ekonomický, tak kulturní. Změnily se zvyky diváků a konkrétně ženy i celé rodiny přestaly navštěvovat kina, protože se jim naskytla možnost film zhlédnout doma. S příchodem videokazet se otevřel nový trh egyptskému filmovému průmyslu.¹⁶⁸

¹⁶⁴ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. Dějiny Egypta. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 641. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

¹⁶⁵ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 29. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁶⁶ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁶⁷ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 29. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁶⁸ Tamtéž.

Pro Saudskou Arábii byly natáčeny filmy, jejichž distribuce byla řízena pomocí videokazet. Nejednalo se však o příliš kvalitní filmy. Snímky natáčeli málo úspěšní režiséři a průměrní herci.¹⁶⁹

6.2.1 Cenzura

V Egyptě od roku 1971 až do Jomkipurské války roku 1973 byly všechny filmy zobrazující egyptskou porážku Izraelem v Šestidenní válce zakázány. To postihlo například film režiséra Gháliba Ša^ctha *Dhilál al-džánib al-Áchar* (*Stíny na druhé straně*) nebo film *al-^cUsfúr* (*Vrabec*) režiséra Jusúfa Šahína, který se snažil očistit prezidenta Násira.¹⁷⁰ V oblasti cenzury došlo ke změně, kdy filmaři, spisovatelé a novináři mohli ve svých dílech kritizovat vládní režim prezidenta Násira. Ve filmu Husámy ad-dín Mustafy *ar-Rasása la tazal fí gajbí* (*Náboj je stále v mé kapse*) podle scénáře Sádátova příznivce Ihsána ^cAbd al-Quddúsa je barvitě vykreslena válka a masakr špatně vyzbrojených egyptských vojáků. Autoři viděli příčinu porážky více ve společenské korupci než v politickém vedení země.¹⁷¹

S počátkem Mubáarakovy vlády se začala měnit celá etika filmu. Objevovalo se nové chování spolu s novým stylem oblékáním herců. Filmové, televizní nebo divadelní herečky se začaly zahalovat, od čehož opět upustily až v 90. letech.¹⁷² Tento nový trend v oblasti cenzury se projevil např. ve filmu *Báb Chamsa* (*Dveře č. 5*) z roku 1983, jehož promítání bylo zakázáno kvůli sexuálnímu obsahu a obscénosti.¹⁷³ V hlavních rolích se představil významný egyptský herec ^cAdil Imám a muži obdivovaná herečka Nádja al-Gindí.¹⁷⁴

¹⁶⁹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 29. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁷⁰ SHAFIK, Viola. *Arab cinema: history and cultural identity*. New rev. ed. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 35. ISBN 978-977-4160-653.

¹⁷¹ SAMAK, Qussai. *The Politics of Egyptian Cinema*. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁷² LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 35-36. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁷³ SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 199. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁷⁴ KAMALIPOUR, Yahya R a Kuldip R RAMPAL. *Media, sex, violence, and drugs in the global village*.

Většina novinářů a vládních představitelů se zákazem souhlasila. Požadovali více respektu k tradicím a dobré morálce a tvůrce takových filmů chtěli postavit před soud.¹⁷⁵

Od roku 1984 nebyl žádný film zakázán, i když existovaly výjimky, jako například odstranění závěrečné scény z filmu *al-Barí' (Nevinný)* z roku 1986, kde v závěrečné scéně voják státní bezpečnostní složky protestuje proti autoritářským a nelidským metodám používaných v internačním táboře.¹⁷⁶

6.2.3 Převládající filmové žánry

Významná část filmové produkce byla tvořena melodramaty, která byla úspěšná, umělecky průměrná a nijak nekorespondující se společenským děním.¹⁷⁷ Roku 1972 natočil Hasan al-Imám úspěšný melodramatický film *Challi Bálak min Zuzu (Postarej se o Zuzu)*.

Přibýly filmy se sexuální tematikou jako například snímek Saída Marzúqa *al-Chawf (Strach)* z roku 1972 nebo odvážný snímek *Hammám al-Malatili (Hammám Malatili)* v režii Saláh Abú Sajfa o lásce mezi dvěma muži, kde se autor filmu snažil upozornit na nutnost sexuální tolerance, která v egyptské společnosti zcela chyběla.¹⁷⁸ Homosexualitu popisoval rovněž Jusúf Šahín například ve filmu *an-Nás wa an-Níl (Nil a jeho lidé)*, který pojednává o blízkém přátelství Egyptřana a sovětského technika při stavbě Asuánské přehrady.¹⁷⁹ Tento nový trend ve filmovém umění vedl do sporu filmaře, veřejnost a oddělení cenzury.¹⁸⁰

Lanham, Md.: Rowman, c2001, xiii, s. 227. ISBN 07-425-0061-6.

¹⁷⁵ SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 199. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁷⁶ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 35. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁷⁷ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁷⁸ WHITAKER, Brian. *Unspeakable love: gay and lesbian life in the Middle East*. Berkeley: University of California Press, c2006, s. 105. ISBN 08-635-6819-X.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York:

Z dalších žánrů je třeba připomenout sociální dramata, akční a realistické filmy, mezi jejichž představitele patří Sa^cíd Marzúq, Muhammad Rádí a Ahmad Jahjá nebo lehké komedie v režii Muhammada ^cAbd al-^cAzize. Akčním filmům se výrazně věnovali Nadír Galál a Samír Sajf, který do své tvorby zahrnul také komedie a frašky. Režisér Muhammad Fadíl našel zalíbení v televizi, pro kterou natáčel sociální a historická dramata.¹⁸¹

V roce 1978 Jusúf Šahín natočil první díl své autobiografické trilogie *al-Iskandaríja, Líh? (Alexandrie, Proč?)*, čímž jako první představil osobní přístup ke kinematografii. Šahín získal za svůj film cenu na filmovém festivalu v Berlíně. Poté byly natočeny zbývající dva díly *Haddútha Masríja (Egyptský příběh)* a *al-Iskandaríja Kamán wa Kamán (Alexandrie stále a stále)*. Šahín se stal inspirací pro mnoho mladých režisérů, kteří se pokoušeli natočit autobiografické snímky nebo do nich alespoň zařadit pár autobiografických pasáží jako například Chajrí Bišára ve filmu *al-^cAwáma raqam 70 (Houseboat č. 70)* nebo Jusri Nasralláh ve filmu *Sariqa Sajfíja (Letní krádež)*.¹⁸²

Dalším trendem v oblasti filmu byly známé egyptské novely, které se stávaly předlohou pro film. Saláh Abú Sajf v této souvislosti řekl: „*Myslím, že metafory získané z literatury obohacují filmový projev.*“¹⁸³ Komerční kinematografická tvorba však spíše literární díla poškozovala.¹⁸⁴ Například režisér Hasan al-Imám, představitel tradiční a komerční tvorby, natočil filmovou adaptaci známé trilogie Nagíba Mahfúze *Bajn al-Qasrajn, Qasr aš-Šawq a as-Sukkaríja*. Jeho podání však působilo zkresleně, až povrchně.¹⁸⁵

Routledge, 2001, s. 30. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁸¹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 31. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁸² Tamtéž, s. 69.

¹⁸³ „*I think that the metaphors extracted from the literature enrich the cinematographic expression.*“ (SAMAK, Qussai. *The Politics of Egyptian Cinema*. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>).

¹⁸⁴ SAMAK, Qussai. *The Politics of Egyptian Cinema*. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁸⁵ Tamtéž.

Předlohou pro film se nejčastěji stávaly knihy spisovatele Nagíba Mahfúze. Egyptští filmaři si vybírali také díla světové literatury.¹⁸⁶

Dokumentární film byl dalším žánrem, na který někteří režiséři soustředili svůj zájem. Dokumentární filmy se zabývaly životními podmínkami egyptského lidu a společenskými problémy. Nebyly moc příznivé pro vládní režim.¹⁸⁷ Zde je možné zmínit dokumentární film *Hisán at-Tín (Hliněný kůň)* režisérky Atiját al-Abnúdí, která jako jedna z mála žen se prosadila ve filmovém průmyslu. Její dokument zobrazuje těžký život cihlářů, kteří vyrábí cihly pro domy, ve kterých nebudou moci nikdy bydlet.¹⁸⁸ Stejně tematice se věnuje také režisér Hášim an-Náhás v dokumentu *an-Níl Arzáq (Nil je jmění)* nebo Dáwúd ʿAbd al-Sajjid, který natočil *Wasíjat Ragul Hakím Fi Šu`ún al-Qarija wa-l-Taʿlím (Rada moudrého muže v záležitosti vesnice a vzdělání)*.¹⁸⁹

6.2.3 Významné dobové události zaznamenané ve filmu

Počátkem 70. let vzniklo několik filmů kritizujících předchozí vládu. Filmová adaptace románu Nagíba Mahfúze v režii Husajna Kamála z roku 1971 *Tharthara fawq an-Níl (Unášený na Nilu)* zobrazuje korupci mezi intelektuály a politickou elitou.¹⁹⁰

Násilnosti Násirova režimu byly zobrazeny ve filmech *Záʿir al-Fagr (Návštěvník při úsvitu)* z roku 1973 nebo *al-Karnak (Karnak)* z roku 1975.¹⁹¹ Snímek režiséra Mamdúha Šukriho *Záʿir al-Fagr* ukázal politický teror vedený státní bezpečností a mohl být promítán až roku 1975.¹⁹²

¹⁸⁶ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 70. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 73.

¹⁸⁸ SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports [online]. April 1977, roč. 56, s. 15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

¹⁸⁹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 73. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁹⁰ SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 110. ISBN 978-977-4160-530.

¹⁹¹ Tamtéž.

¹⁹² LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York:

Film po říjnové válce roku 1973 byl zaměřen na tzv. infitáh – otevřenou politiku prezidenta Sádáta. Infitáh se stal tématem druhé poloviny 70., a také 80. let a zesílil za vlády Mubáraka. Mezi politické filmy patří *Karakón fi aš-Šárf* (*Policejní stanice*) nebo *al-Hubb fawqa hadbat al-Haram* (*Láska na vrcholu pyramidy*). Politický film se začal překrývat a tematicky shodovat s vlnou nového realismu.¹⁹³

Realistický žánr zažil v 80. letech znovuoživení. Nový realismus přišel se silnou kritikou vlády prezidenta Sádáta. Představiteli tohoto směru jsou °Atíf at-Tajjib, ChajrÍ Bišára, Muhammad Chán, Dávúd °Abd as-Sajjid, Bašír ad-Dík a °Alí Badr Chán.¹⁹⁴ Nový realismus se věnoval tématu morální korupce, materialismu, rychlého společenského vzestupu, migraci pracujících a politického zneužívání či porušování lidských práv.¹⁹⁵

O mučení politických vězňů příslušníky bezpečnostních složek vypráví film režiséra °Atífa at-Tajjiba *al-Barí* (*Nevinný*).¹⁹⁶

°Atíf at-Tajjib se nejvíce věnoval filmům s politickým tématem. Jeho snímek *Sawwáq al-Útubís* (*Řidič autobusu*) zobrazil válečného veterána říjnové války, který měl odpor k politice prezidenta Sádáta. Ve filmu *Milaff fí al-Adab* (*Spis o slušném chování*) byla zobrazena politická korupce a úpadek střední třídy.¹⁹⁷

Režisér Muhammad Chán natočil roku 1987 film *Zúgat ragul muhimm* (*Manželka důležitého muže*). Tento snímek ukázal vývoj muže, jehož zaměstnání promění v bezohledného a fašistického člověka sloužícího

Routledge, 2001, s. 66. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁹³ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 232. ISBN 978-029-2723-276.

¹⁹⁴ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 62. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 62.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 66.

¹⁹⁷ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 233. ISBN 978-029-2723-276.

režimu.¹⁹⁸ Jednu z rolí ztvárnil °Abd al-Halím Háfiz známý svými hudebními filmy. Jeho role měla symbolizovat jeho ztracenou nevinnost.¹⁹⁹

Důležitým politickým tématem 70. a 80. let byla také sílící islamistická hnutí. První film, který zobrazil téma muslimského fundamentalismu, byl film režiséra Sa°da °Arafa *Ghurabá*´ (*Cizinci*) z roku 1973.²⁰⁰ Snímků, které by islamismus zobrazovaly jako závažné téma, se objevovalo ale málo. Spíše se natáčely filmy, které se islamismu nebo islamistům vysmívaly, jako například snímek *al-Hubb Qabla al-Chubz Ahjánan* (*Někdy láska před chlebem*). Islamismu se ve své tvorbě věnoval režisér °Atíf at-Tajjib. Konkrétně ve filmu *Abná` wa Qatala* (*Synové a vrazi*), ve kterém je hlavní postavou islamistický student.²⁰¹

6.2.4 Káhirský filmový festival

Káhirský filmový festival byl založen roku 1976 a je největším filmovým festivalem v arabských zemích. Každý rok nabízí filmovým fanouškům možnost po dobu dvou týdnů zhlédnout necenzurované zahraniční filmy.

Roku 1998 se stal ředitelem festivalu Husajn Fahmi, který usiloval o to, aby na festival přijížděly celosvětově známé filmové osobnosti jako například John Malkowich, Alain Delon nebo Sophia Loren. Snažil se festival očistit od špatné reputace, která ho pronásledovala. Festival čelil narážkám kvůli obskurním filmům z východní Evropy nebo přehnanému množství filmů se sexuální tematikou, které měly na festival přilákat diváky.²⁰²

¹⁹⁸ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 66. ISBN 04-151-8703-6.

¹⁹⁹ PODEH, Elie a Onn WINCKLER. *Rethinking Nasserism: revolution and historical memory in modern Egypt*. Gainesville: University Press of Florida, c2004, xv, s. 314. ISBN 08-130-2704-7.

²⁰⁰ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 66. ISBN 04-151-8703-6.

²⁰¹ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 240. ISBN 978-029-2723-276.

²⁰² HAMMOND, Andrew. *Pop culture Arab world!: media, arts, and lifestyle*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2005, xiv, s. 131-132. ISBN 18-510-9454-7.

6.2.5 Shrnutí

V období, kdy byl zprivatizován filmový průmysl, nepozorují žádné výrazné změny od doby předešlé. Není zaznamenán výrazný růst, ale ani výrazný pokles ve filmové produkci. Toto období nepřineslo mnoho nových filmových osobností, které by nepůsobili již dříve. Poprvé se objevila kontroverzní témata jako homosexualita, kterou na filmové plátno přenesli režiséři Jusúf Šahín nebo Sáláh Abú Sajf. Rovněž Šahín natočil svá autobiografická díla, kterými inspiroval mladé filmaře nejen v Egyptě, ale i v ostatních arabských zemích. I v tomto období se literární díla stávala často předlohou pro film, což ale nepřineslo příliš velký úspěch. Nový realismus našel své pokračovatele i v tomto období. Významným žánrem se také stal dokumentární film, který se zabýval společenskými problémy. Z toho usuzují, že nebyly společenské problémy filmařům lhostejné a snažili se na ně prostřednictvím filmu upozorňovat, případně poukázat na možná řešení. Nespokojenost s vládnoucím režimem se stala rovněž častým filmovým námětem.

Po smrti Násira se objevovaly filmy kritizující jeho vládu, po smrti Sádáta zase kritizující Sádátovskou politiku. Novým tématem se stal muslimský fundamentalismus, kterému se někteří filmaři ve své tvorbě věnovali a snažili se prostřednictvím filmu poukázat na jeho nebezpečí pro společnost.

Roku 1976 byl založen Káhirský filmový festival, čímž Káhira vstoupila mezi hlavní města světového filmu.

7. EGYPTSKÝ FILM V 90. LETECH A V SOUČASNOSTI

7.1 Sociálně – politický kontext

Politický systém 90. let v Egyptě charakterizovala institucionalizace a centralizovanost. Většinu pravomocí zastával prezident Husní Mubárak, který byl běžnými Egyptany považován za slabého a nerozhodného. Přesto se projevoval jako zkušený politik, kterému se podařilo dostat Egypt ze zahraničně politické izolace a obnovit vztahy s arabskými zeměmi. Egypt se stal opět členem Ligy arabských států, jejíž sídlo se vrátilo do Káhiry. Získal zpět celé území Sinajského poloostrova a normalizoval vztahy s Izraelem. Během války v Zálivu byl Egypt významným členem koalice pod vedením USA. Mubárak usiloval o dosažení trvalého míru na Blízkém východě. Po 11. září 2001 podpořil boj proti terorismu, ale invazi do Iráku neschvaloval.²⁰³

Na domácí půdě se věnoval snížení zadluženosti země, zmírnění inflace a uvolňování jak v politické, tak v ekonomické oblasti. Tím zabránil hospodářskému kolapsu egyptské ekonomiky a podařilo se mu udržet sociální smír. Ve snaze zabránit radikálnímu islamismu se stavěl tolerantně k Muslimskému bratrstvu, ale jeho sílící vliv a sympatie mnoha Egyptanů vedlo Mubáraka k tvrdému postoji. V roce 1993 bylo mnoho představitelů Muslimského bratrstva uvězněno.²⁰⁴

Hospodářské výsledky Egypta se vyvíjely celkem pozitivně, přesto v roce 2008 byl i Egypt zasažen světovou globální hospodářskou a potravinovou krizí, které vedly k prudkému zvýšení cen potravin a rapidnímu nárůstu zahraniční zadluženosti Egypta. Chudoba postihla více jak 40 procent egyptské populace.²⁰⁵

Nepokoje v Tunisku na přelomu let 2010-2011 spustily lavinu protestů v řadě arabských zemí. V Egyptě sílící demonstrace přerostly v revoluci.

²⁰³ BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. Dějiny Egypta. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, s. 642-652. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 660.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 658.

Prezident Mubárak byl nucen odstoupit.²⁰⁶ Rozhodující politickou silou v zemi se díky úspěšným prezidentským i parlamentním volbám v květnu 2012 stalo Muslimské bratrstvo v čele s prezidentem Muhammadem Mursím. V létě 2013 Egypt zachvátily opět protesty a velké nepokoje. Prezident Mursí byl obviněn ze spiknutí a postaven před soud.²⁰⁷ Egypt prochází velmi turbulentním obdobím své moderní historie, kde další vývoj není snadné předpovědět.

7.2 Egyptský film v 90. letech a v současnosti

Egyptský filmový průmysl v 90. letech musel čelit novým překážkám, které mu vstoupily do cesty, a které vedly k výraznému poklesu filmové produkce.²⁰⁸ Pokles měl dvě hlavní příčiny.²⁰⁹ Jednou z nich byla irácká invaze do Kuvajtu roku 1990, která na pár měsíců zastavila zahraniční filmovou distribuci do zemí zálivu. Druhou příčinou bylo rozšíření satelitních televizních kanálů.²¹⁰ Satelitní vysílání bylo zahájeno během války v zálivu a komerční satelitní vysílání se spustilo krátce poté.²¹¹ Překvapivě egyptský filmový průmysl nedokázal těžit z tohoto rozvoje a egyptské filmy začaly být promítány nebo prodávány za velmi nízké ceny.²¹²

Egyptská národní televize se stala velkým konkurentem pro egyptské filmaře a celý filmový průmysl. Televize produkovala nejen velké množství televizních show a seriálů, ale začala vytvářet i celovečerní filmy. V roce 1995 přešlo až 80 procent filmových studií pod televizi. Tato studia se soustředila pouze na televizní produkci. Národní televize rovněž nechala postavit obrovský

²⁰⁶ Arabské revoluce. *Aktuálně.cz* [online]. 8. 8. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/arabske-revoluce/r~i:wiki:1198/>

²⁰⁷ Mohamed Morsi: Biography. *Bio*. [online]. © 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695#awesm=~oCuC5LfzTgHZxw>

²⁰⁸ Roku 1994 bylo natočeno 18 filmů, r. 1995-25 filmů, r. 1996-26 filmů, r. 1997-16 filmů, r. 1998-20 filmů.

²⁰⁹ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 31. ISBN 04-151-8703-6.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 233. ISBN 978-029-2723-276.

²¹² LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 31. ISBN 04-151-8703-6.

komplex filmových studií a začala najímat filmaře na výrobu celovečerních snímků. Jejím prvním dílem byl film *al-Áchar (Ten druhý)* v režii Jusúfa Šahína.²¹³

Roku 1996 začala rovněž vysílat televizní zpravodajská stanice *al-Džazíra*. Pozornost, věnovaná izraelské okupaci Palestiny nebo sankcím uplatňovaným Američany vůči Iráku, se výrazně zvýšila.²¹⁴

7.2.1 Cenzura

V oblasti cenzury nedošlo k zásadním změnám oproti předchozím obdobím. Stále platilo, že politika, náboženství a sexualita jsou hlavním objektem cenzurního oddělení. Cenzurní standardy jsou však nejednoznačné, a dávají cenzorům velký prostor k jejich posuzování. Cenzoři mohou tak sami určit, zdali film podléhá daným kritériím či nikoli. Například filmy obsahující násilné prvky, by měly být zakázány. Pokud však k zobrazenému násilí existuje opodstatnění, cenzura se filmu může vyhnout. U náboženského obsahu cenzoři rovněž sami rozhodují, co je urážlivé k islámu, judaismu nebo křesťanství. U sexuálních témat jsou cenzoři zaměřeni výhradně na homosexualitu.²¹⁵ Za Mubárakovy vlády některé filmy kritizující vládní režim dostávaly povolení ke svému promítání ve snaze ukázat liberálnost a volnost společnosti.²¹⁶

Po revoluci v lednu 2011 se poskytovalo více prostoru politické opozici. Cenzura vztahující se k náboženským a sexuálním tématům však zůstala nezměněná.²¹⁷

²¹³ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 31. ISBN 04-151-8703-6.

²¹⁴ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 233. ISBN 978-029-2723-276.

²¹⁵ SCHWARTZ, Lowell, Dalia Dassa KAYE a Jeffrey MARTINI. *Artists and the Arab uprisings*. Santa Monica, CA: RAND, 2013, xix, s. 16. ISBN 0833080369.

²¹⁶ KINIAS, Alexandra. *Censored. Your Middle East* [online]. April 30, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.yourmiddleeast.com/columns/article/censored_3228

²¹⁷ SCHWARTZ, Lowell, Dalia Dassa KAYE a Jeffrey MARTINI. *Artists and the Arab uprisings*. Santa Monica, CA: RAND, 2013, xix, s. 16. ISBN 0833080369.

K cenzurnímu zákonu vydanému roku 1955 se navíc vztahuje zákaz pro umělce urážet státní instituce, jako jsou vojenské jednotky nebo prezidentský úřad. Po červnu 2012, kdy se armáda v Egyptě vzdala své politické role, zůstává pravidlem, aby umělci a novináři se o národních bezpečnostních složkách vyjadřovali pouze opatrně.²¹⁸

S příchodem Muslimského bratrstva umělci a novináři doufali v jisté uvolnění, protože samotné Muslimské bratrstvo muselo čelit stejným omezením v době, kdy působilo v opozici. Prezident Mursí se však choval stejně jako jeho předchůdci.²¹⁹

7.2.2 Převládající filmové žánry

Významnými představiteli egyptského filmu 90. let byla režisérka Inás al-Dighídí, která se věnovala především sociálním dramatům a režisér Šaríf^c Arafa, jehož tvorba zahrnovala muzikály, komedie a sociální dramata.²²⁰

Nový realismus pokračoval i v 90. letech. K tomuto směru se hlásili režiséři Muhammad Kamíl Qaljúbí, Usáma Fawzí, Munír Rádí nebo Radwán al-Kášif.²²¹

Režisér Táriq al-^cIrján se věnoval gangsterským filmům. Naopak Sa^cíd Hamíd natáčel komedie s Mahmúdem al-Híndim v hlavní roli. Komedie v jejich spolupráci se staly velice populární u egyptského publika.²²²

Od 90. let se objevují snímky zabývající se Izraelem i v jiných souvislostech než jen v těch válečných. V egyptských filmech jsou Židé zobrazováni nepřátelsky a politika Izraele je popisována jako útočná. Tyto postoje byly terčem kritiky nejen Izraele, ale také Spojených států. Vhodným příkladem zde může být film *Asháb wala bizniz (Přátelé nebo business)* režiséra^c Alího Idríse

²¹⁸ SCHWARTZ, Lowell, Dalia Dassa KAYE a Jeffrey MARTINI. *Artists and the Arab uprisings*. Santa Monica, CA: RAND, 2013, xix, s. 17. ISBN 0833080369.

²¹⁹ Tamtéž, s. 18.

²²⁰ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 32. ISBN 04-151-8703-6.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

vychvalující sebevražedné bombové útoky Palestinců, kteří se tak brání proti izraelské okupaci Západního břehu.²²³ Film *as-Sifára fí al-^cImára* (*Ambasáda je v budově*) kritizuje postoj egyptské vlády, která se snaží urovnat egyptsko-izraelské vztahy.²²⁴

Jako reakce na šířící se islamismus v politice a ve společnosti se objevily filmy, které se tomuto tématu podrobně věnovaly. Prvním snímkem 90. let popisující islamismus byl film *al-Irhábí* (*Terorista*). Jedná se o příběh zraněného atentátníka ukryvajícího se před policií v domě liberální rodiny, která nezná jeho skutečnou identitu.²²⁵ Vláda film podpořila, ale během promítání musely být kinosály hlídané policisty.²²⁶ Po něm následovaly filmy Jusúfa Šahína *al-Masír* (*Osud*), *al- Muhádžir* (*Emigrant*) nebo *al-Áchar* (*Ten druhý*).²²⁷

Novinkou a zároveň zvláštností, která se objevila v 90. letech, byl koptský křesťanský film. Koptští režiséři jako například Chajrí Bišára nebo Samír Sajf natáčeli náboženské snímky, které byly z velké části z produkce koptské ortodoxní církve.²²⁸

Navýšil se také počet filmů, které byly natočeny v koprodukcii. Mnoho režisérů jako například Jusri Nasralláh, Asmá al-Bakrí, Radwán al-Kášif nebo také Jusúf Šahín natáčeli své filmy za podpory evropských a amerických filmařů. Tak vznikly například filmy *al-Muhádžir* (*Emigrant*) nebo *al-Masír* (*Osud*) režiséra Jusúfa Šahína.²²⁹

V průběhu 90. let přišla vlna filmů popisující životy předešlých prezidentů. O prezidentu Násirovi byl natočen snímek *Násir 56* (*Násir 56*) v režii

²²³ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 234-235. ISBN 978-029-2723-276.

²²⁴ Tamtéž.

²²⁵ Tamtéž, s. 239-241.

²²⁶ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 66. ISBN 04-151-8703-6.

²²⁷ GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, s. 239-241. ISBN 978-029-2723-276.

²²⁸ LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, s. 32. ISBN 04-151-8703-6.

²²⁹ Tamtéž.

Muhammada Fadíla nebo film *Gamál °Abd an-Násir (Gamál °Abd an-Násir)* v režii Anwara al-Qawádrího. V roce 2001 natočil režisér Muhammad Chán životopisný film *Ajjám as-Sádát (Dny Sádáta)*. Filmy nezobrazovaly prezidenty v negativním světle.²³⁰ Zajímavostí je, že jak postavu prezidenta Násira, tak postavu prezidenta Sádáta ztvárnil egyptský populární herec Ahmad Zakí. Možným důvodem, který zapříčinil náhlou vlnu autobiografických filmů o významných egyptských vůdcích, mohla být stále větší přítomnost západu, především USA, na Blízkém východě.²³¹

S příchodem nového milénia se egyptská filmová produkce stabilizovala a nepatrně vzrostla.²³² Nárůst je připisován vyspělejšími technologiím v oblasti zvuku, filmovým laboratořím a počítačové grafice.²³³ Rovněž také snaha arabských satelitních kanálů investovat do filmové produkce tomuto vzestupu pomohla. V návaznosti na to se objevila tzv. nová komedie, která představila novou generaci filmařů.²³⁴ Jejich filmy vyprodávaly celé kinosály. Do této nové generace patří Ahmad Hilmí, Muhammad Sa°d, Muhammad Hindí a Hání Ramzí. Filmy jako *Hammám fí Amsterdam (Hammám v Amsterdamu)* a *al-Limbi (al-Limbi)* přinesly svým tvůrcům desetkrát větší výnosy, než byly jejich náklady.²³⁵

V Egyptě se také objevil filmový žánr, který byl určen jen pro specifickou diváckou skupinu. Tento žánr, který je v angličtině označován jako *Shopping mall film*,²³⁶ byl určen speciálně pro střední vrstvu obyvatelstva. Filmy byly promítány uprostřed nákupních center, která se nově stávala součástí velkých měst. Filmy pojednávaly o jejich zájmech a životním stylu. Úspěšnými snímky

²³⁰ SHAFIK, Viola. Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 111-113. ISBN 978-977-4160-530.

²³¹ Tamtéž, s. 101-102.

²³² Roční egyptská filmová produkce v roce 2004 se pohybovala okolo 24 filmů. V roce 2006 produkce vzrostla na 29 filmů.

²³³ SHAFIK, Viola. Arab cinema: history and cultural identity. New rev. ed. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 219-220. ISBN 978-977-4160-653.

²³⁴ Tamtéž.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ Shopping mall znamená v překladu obchodní centrum.

z této kategorie je například film *Sahar al-Lajálí (Bezesné noci)* nebo *Auqátu al-farágh (Volný čas)*.²³⁷

Egypt se stal jedním z hlavních dodavatelů zábavných pořadů a televizních seriálů pro celý arabský svět. Jediným silným konkurentem v oblasti televizních seriálů je Sýrie.²³⁸ Tematicky se seriály soustřeďují na národní a lokální záležitosti. V době Ramadánu televize vysílají velké množství seriálů, které jsou natočeny speciálně pro období tohoto svátku.²³⁹

7.2.3 Populární egyptské filmy současnosti

Velice úspěšným se stal film *Imárat Jaqúbiján (Jakobijánův dům)* z roku 2006 natočený podle stejnojmenné novely *Alá' al-Aswáního*.²⁴⁰ Tento film režiséra Marwána Hámida popisuje problémy jako je sexuální obtěžování, chudoba, náboženský radikalismus a homosexualita, se kterými se potýkala egyptská společnost na počátku 90. let.²⁴¹ Jednu z hlavních rolí ztvárnil *Adil Imám*. Film měl být zcenzurován, k tomu ale nakonec nedošlo ve snaze ukázat uvolnění ve společnosti.²⁴²

Další velice úspěšný film byl snímek *Hasan wa Murqus (Hasan a Markus)* režiséra Ramího Imáma z roku 2008. Příběh muslima a koptského křesťana, kteří si musí změnit identitu, aby se uchránili před útoky náboženských fanatiků, poukazuje na nebezpečí náboženských extremistů ohrožujících společnost.²⁴³ V hlavních rolích se představili herci *Adil Imám* a *Umar Šaríf*. Film byl

²³⁷ SHAFIK, Viola. Arab cinema: history and cultural identity. New rev. ed. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007, s. 220. ISBN 978-977-4160-653.

²³⁸ Tamtéž.

²³⁹ MEHREZ, Samia. Egypt's culture wars: politics and practice. [1st pbk ed.]. S.l.: Routledge, 2011, 174-175. ISBN 978-041-5666-879.

²⁴⁰ LIBICHER, Miroslav. Jaké filmy točí muslimové?: IV. - Arabské země. *Blog.iDnes.cz* [online]. 6. červen 2010 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://libicher.blog.idnes.cz/c/142061/Jake-filmy-toci-muslimove-IV-Arabske-zeme.html>

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² KINIAS, Alexandra. Censored. *Your Middle East* [online]. April 30, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.yourmiddleeast.com/columns/article/censored_3228

²⁴³ Egyptian movies: Hassan & Morcos, without Cohen. *Culture & Politics in the Arab World* [online]. July 25, 2008 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://arabpoliticsofculture.blogspot.cz/2008/07/egyptian-movies-hassan-morcos-without.html>

ze strany věřících bojkotován. Po pádu Mubárakovy vlády se napětí mezi muslimy a křesťany zvýšilo, po sesazení prezidenta Mursího se Koptové stávali častým terčem útoků.²⁴⁴

Úspěšným akčním filmem je *al-Džazíra (Ostrov)* režiséra Šarífa [°]Arafy z roku 2008. Děj se točí okolo obyvatel ostrova, kteří si nastaví vlastní pravidla a své tradice. Na ostrově se rozmáhá obchod s drogami a se zbraněmi, avšak vláda se o dění na ostrově nezajímá.²⁴⁵ Film vyhrál Národní egyptskou filmovou cenu.²⁴⁶

Snímek z roku 2010 *678 (678)* režiséra Muhammada Dijába popisuje příběh tří egyptských žen z různých společenských vrstev, které se staly oběťmi sexuálního obtěžování.²⁴⁷

7.2.4 Egyptský film po arabském jaru

Arabské jaro mělo bezpochyby dopad na arabské filmaře, kteří prostřednictvím filmu začali dokumentovat události odehrávající se v arabských zemích roku 2011. Arabské povstání se stalo hlavní tématem blízkovýchodních filmů a dokumentů. Režiséři, kteří ve svém filmu nepopisují události arabského jara přímo, zobrazení problému v regionu vyjadřují alespoň skrytě.²⁴⁸ Protesty přinesly nový politický filmový žánr -*Arab Spring Movie (Film arabského jara)*.²⁴⁹

²⁴⁴ KHOURY, Gisele El. Hassan & Marcus: An Egyptian Film to Learn From. *Muftah* [online]. January 8th, 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://muftah.org/hasan-marcus-film-learn/>

²⁴⁵ Egyptian Films that Define the 2000s. *MUBI* [online]. ©2008-2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <https://mubi.com/topics/egyptian-films-that-define-the-2000s>

²⁴⁶ Screening: Egyptian Hit Film "El Gezira / The Island". *Alwan for the Arts* [online]. February 3, 2009 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.alwanforthearts.org/event/311>

²⁴⁷ SCHECK, Frank. Cairo 678: Film Review. *The Hollywood Reporter* [online]. 3/27/2011 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.hollywoodreporter.com/review/cairo-678-film-review-171758>

²⁴⁸ METWALY, Ati. The Arab Film Moment. *The Majalla* [online]. 2 Feb, 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.majalla.com/eng/2014/02/article55248338>

²⁴⁹ BUALI, Sheyma. London Film Festival showcases Arab Spring. *Asharq Al-awsat* [online]. 19 Oct, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.aawsat.net/2013/10/article55319741>

Významným dokumentárním snímkem, který zachycuje protesty v Egyptě roku 2011, je *Tahrír 2011 (Tahrír 2011)*. O režii snímku se postarali Támir [°]Azat, Ajtin Amín a [°]Amr Saláma.²⁵⁰ Ve filmu se objevují rozhovory s demonstranty a skutečné záběry z demonstrací. Film je rozdělen do tří částí – Dobro, Zlo a Politik. Část Dobro představuje protestanty, Zlo je zaměřeno na policii a část Politik se věnuje prezidentu Mubáarakovi.²⁵¹

Dokument *Nisf thawra (Polovina revoluce)* zobrazuje nahrávku filmařů [°]Umara Šargawího a Karíma al-Hakíma, kteří protesty sledovali z bytu v centru Káhiry.²⁵²

Film *Mawlúd fí Chamsa wa [°]ishrín Janájir (Narozen 25. ledna)* zobrazuje egyptskou revoluci od 25. ledna do 27. května 2011. Snímek *Thamáníjat [°]ašar Jaum (18 dnů)* obsahuje krátké snímky deseti různých režisérů inspirované těmito událostmi.²⁵³

Snímek režiséra Ahmada [°]Abdalláha z roku 2013 *Farš wa Ghatá (Schovat a zakrýt)* popisuje také egyptskou revoluci roku 2011. Sám režisér však o svém filmu tvrdí: „*Tento film není o revoluci, ale o podmínkách ve kterých jsme žili, a ve kterých stále žijeme (v Egyptě)*.”²⁵⁴ Snímek je natočen na mobilní telefon a po třech letech připomíná, co se během protestů událo.²⁵⁵

Dokument *al-Mídán (Náměstí)* režisérky Gihán Nu[°]ajjim je rovněž o revoluci v Egyptě. Film zobrazuje svržení prezidenta Mubáaraka, vládu armády a sesazení prezidenta Mursího v červenci 2013. Ve filmu vystupuje skupina

²⁵⁰ YOUNG, Deborah. Tahrir 2011: The Good, the Bad and the Politician: Venice Film Review. *The Hollywood Reporter* [online]. 9/13/2011 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.hollywoodreporter.com/review/tahrir-2011-good-bad-politician-234693>

²⁵¹ Documentary Films for Teaching About the Egyptian Revolution. *Connected in Cairo* [online]. October 16, 2012 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://connectedincairo.com/2012/10/16/documentary-films-on-the-egyptian-revolution>

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Tamtéž

²⁵⁴ „*This film isn't about the revolution. It's about the conditions we lived under and still live under (in Egypt)*.” (BARNES, Wiliam. A Review of Ahmed Abdallah's Film, “Rags and Tatters”. *Muftah* [online]. December 13th, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://muftah.org/a-review-of-rags-and-tatters>).

²⁵⁵ BARNES, Wiliam. A Review of Ahmed Abdallah's Film, “Rags and Tatters”. *Muftah* [online]. December 13th, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://muftah.org/a-review-of-rags-and-tatters>

aktivistů, kteří riskují své životy pro vybudování nové společnosti.²⁵⁶ Oficiální promítání filmu bylo v Egyptě zakázáno. Očekávalo se, že film bude promítán na káhirském filmovém festivalu, ale cenzurní úřad nevydal povolení.²⁵⁷

Televizní stanice al-Džazíra vytvořila dokumentární cyklus s názvem *The Arab Awakening (Arabské probuzení)*, který obsahuje devět snímků přinášející záběry z protestů v Tunisu, Egyptě a Libyi.²⁵⁸

Arabské jaro se stalo námětem nejen pro arabské filmaře. Snímek *Good Bye Mubarak (Sbohem Mubároku)* nebo *Tahrir-Liberation Square (Tahrir-náměstí osvobození)* jsou dílem evropských filmových produkcí.²⁵⁹

Rok 2013 byl velice úspěšným rokem pro egyptský filmový průmysl. Přinesl velmi kvalitní snímky jako například snímek *Farš wa Ghatá* nebo rovněž úspěšný film režisérky Ajtin Amíny *Villa 69 (Vila 69)*, v němž vylíčila příběh staršího nemocného muže, který si samotářský život ve svém domě zpestřuje dámskými návštěvami.²⁶⁰

Režisér Muhammad Chán natočil film *Fatát al-Masna' (Dívka z továrny)* vyprávějící příběh dívky pracující v továrně a zamilované do svého nadřízeného. Film zobrazuje ženu hledající nezávislost ve společnosti, která nedovoluje lidem se svobodně nadechnout.²⁶¹

²⁵⁶ The Square (al Midan). *Film Forum* [online]. © 2010 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.filmforum.org/movies/more/the_square1

²⁵⁷ Oscar-nominated 'The Square' not yet available in Egypt. *Al-Monitor: The Pulse of the Middle East* [online]. 27.01.2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/01/egypt-cairo-the-square-documentary-film.html#>

²⁵⁸ Documentary Films for Teaching About the Egyptian Revolution. *Connected in Cairo* [online]. October 16, 2012 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://connectedincairo.com/2012/10/16/documentary-films-on-the-egyptian-revolution>

²⁵⁹ Tamtéž.

²⁶⁰ ADAMS, Mark. Villa 69. *ScreenDaily* [online]. 31 October, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.screendaily.com/reviews/the-latest/villa-69/5063121.article>

²⁶¹ ZOHDİ, Yasmine. Why 2013 was a good year for Egyptian cinema. *Ahram Online* [online]. 29 Dec 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/5/32/90235/Arts--Culture/Film/Why--was-a-good-year-for-Egyptian-cinema.aspx>

Posledním významným snímkem roku 2013 je dokument *al-Mídán*, díky kterému se Egypt dočkal své první nominace na Oskara.²⁶²

7.2.6 Shrnutí

Tvorba 90. let a tvorba současná je velice rozmanitá. Filmaři nabízí snímky od komedií po dramata či akční filmy a svým zpracováním dokážou konkurovat světové produkci. I přes velké množství filmů komerčního charakteru, se objevují i filmy, jejichž hlavní snahou není vidina zisku, ale snaha filmovým obsahem poukázat na důležitá témata. Ukazuje se, že palestinsko-izraelský konflikt není jen problémem minulosti, ale je stále aktuálně rozebíraným tématem, jako například ve filmu *al-Sifára fí al-^oImára*.

Do podkapitoly současného filmu jsem zařadila snímky, u kterých se domnívám, že poukazují na společenské a současné problémy. Snímek *Hasan wa Murqus* ukázal na rostoucí spory mezi muslimy a křesťany a na konflikty, ke kterým došlo jak po svržení prezidenta Mubáraka, tak po svržení prezidenta Mursího. Přestože se zde jedná o komedii, současné egyptské problémy vystihuje zcela vážně.

Snímek *^oImarat Jaqúbiján* mě zaujal svým zpracováním i tématem. Popisuje problematiku sexuálního obtěžování, chudoby, náboženského extremismu a homosexuality. I přes svůj kontroverzní obsah dostal svolení ke svému promítání.

Film s názvem *678* rovněž upozorňuje dost otevřeným způsobem na problém sexuálního obtěžování, kterému musí čelit egyptské ženy.

Aktuální tvorba je samozřejmě výrazně ovlivněna událostmi arabského jara, které se stalo předlohou pro několik filmů, a to nejen filmů arabských režisérů. I tři roky po svržení Mubárakovy vlády se stále natáčejí filmy zabývající se revolucí roku 2011. Z toho usuzuji, že toto téma je stále velice diskutované.

²⁶² Oscar-nominated 'The Square' not yet available in Egypt. *Al-Monitor: The Pulse of the Middle East* [online]. 27.01.2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/01/egypt-cairo-the-square-documentary-film.html#>

8. ZÁVĚR

Egyptský film od svého prvního promítání, které se konalo roku 1896, musel čelit různým vedlejším faktorům, který jeho vývoj ovlivňovaly. Vojenské konflikty, politické směřování země či problémy běžných Egyptanů inspirovaly vznik mnoha egyptských snímků. V každém období lze pozorovat, že náměty tvorby byly specifické, avšak v každém zkoumaném časovém úseku je možné pozorovat absenci kritiky dobové vlády. Ukazuje se, že filmy kritizující monarchii přišly až v době, kdy se Egypt stal republikou, filmy kritizující prezidenty se pak objevily vždy až po jejich odstoupení z prezidentského úřadu.

Kromě snímků, které se svým obsahem zabývaly politikou či společenskými problémy, se egyptský filmový průmysl může pyšnit velkým množstvím filmů tradičních žánrů, jako jsou komedie, dramata nebo hudební filmy.

Přestože je každé období filmového vývoje v Egyptě odlišné a každé politicko-sociální období mělo specifický dopad na filmovou tvorbu, lze vypozorovat společná témata. Ať už více či méně se v každém období vyskytují snímky, které se snaží svým obsahem poukázat na nejaktuálnější problémy egyptské společnosti. Už Muhammad Bajjúmí ve svých snímcích zobrazoval nesouhlas s britskou okupací nebo nutnost náboženské tolerance.

Ve 40. letech Kamál Salím jako první představil realistickou tvorbu. Ve svých filmech zobrazoval skutečný život obyčejných Egyptanů spolu s jejich každodenními problémy a svou tvorbou inspiroval mnoho dalších tvůrců. Jeho kroky v 50. letech následovali Saláh Abú Sajf, Jusúf Šahín či Tawfíq Sálíh. Jejich tvorba byla zaměřena na témata týkající se především sociální nespravedlnosti, politického zneužívání, sexuální represe nebo společenských rozdílů mezi vrstvami obyvatel.

Období 50. a 60. let rovněž přineslo mnoho snímků, které byly inspirovány významnými dobovými událostmi jako například izraelsko-palestinský konflikt roku 1948, vojenský převrat roku 1952, Suezská válka nebo Šestidenní válka.

Ani v následujícím období vedle klasických žánrů nechyběla realistická tvorba, ve které se režiséři zabývali morální korupcí, rychlým společenským vzestupem nebo politickým porušováním lidských práv. Nově se objevily filmy popisující rostoucí islámský fundamentalismus.

Také egyptský film v 90. letech a v současnosti má co nabídnout a od předchozí tvorby se výrazně neliší. Současná tvorba je rozmanitá a nabízí širokou škálu filmových žánrů. Politická a společenská témata v zájmu filmařů zůstávají.

Režiséři ve svých filmech reagovali na šířící se islamismus ve společnosti a v politice. Rovněž se zabývali Izraelem, který nově zobrazovali nejen ve válečných souvislostech.

Novým námětem současných egyptských filmů a dokumentů se staly nedávné události arabského jara.

Egyptský film byl a stále je účinným prostředkem pro reflexi aktuálních událostí a filmaři si vždy uvědomovali nutnost poukazování na události týkající se politicko-společenského dění.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

9.1 Tištěné monografie

BAREŠ, Ladislav, Rudolf VESELÝ a Eduard GOMBÁR. *Dějiny Egypta*. Vyd. 1. Brno: NLN, 2009, 821 s. Dějiny států. ISBN 978-807-1069-713.

BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt aḍ-ḍahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, 236 s. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

GINSBERG, Terri a Chris LIPPARD. *Historical dictionary of Middle Eastern cinema*. Lanham: The Scarecrow Press, 2010, liv, 529 p. ISBN 978-081-0873-643.

GUGLER, Josef. *Film in the Middle East and North Africa: creative dissidence*. 1st ed. Austin: University of Texas Press, 2011, xii, 369 p. ISBN 978-029-2723-276.

HAMMOND, Andrew. *Pop culture Arab world!: media, arts, and lifestyle*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, 2005, xiv, 376 p. ISBN 18-510-9454-7.

KAMALIPOUR, Yahya R a Kuldip R RAMPAL. *Media, sex, violence, and drugs in the global village*. Lanham, Md.: Rowman, c2001, xiii, 293 p. ISBN 07-425-0061-6.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006, 292 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-702-1821-5.

LEAMAN, Oliver. *Companion encyclopedia of Middle Eastern and North African film* New York: Routledge, 2001, xiv, 607 p. ISBN 04-151-8703-6.

MEHREZ, Samia. *Egypt's culture wars: politics and practice*. [1st pbk ed.]. S.l.: Routledge, 2011. ISBN 978-041-5666-879.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií: umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, 735 s. Albatros Plus. ISBN 80-000-1410-6.

MOUBAYED, Sami M. *Steel: men and women who shaped Syria 1900-2000*. Seattle, WA: Cune, 2006, 623 p. Bridge between the cultures series. ISBN 18-859-4241-9.

PODEH, Elie a Onn WINCKLER. *Rethinking Nasserism: revolution and historical memory in modern Egypt*. Gainesville: University Press of Florida, c2004, xv, 364 p. ISBN 08-130-2704-7.

SADOUL, Georges. *The Cinema in the Arab Countries*. Beirut: Interarab Centre of Cinema, 1966.

SHAFIK, Viola. *Arab cinema: history and cultural identity*. New rev. ed. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007. ISBN 978-977-4160-653.

SHAFIK, Viola. *Popular Egyptian cinema: gender, class, and nation*. 1. publ. Cairo, Egypt: The American University in Cairo Press, 2007. ISBN 978-977-4160-530.

SCHWARTZ, Lowell, Dalia Dassa KAYE a Jeffrey MARTINI. *Artists and the Arab uprisings*. Santa Monica, CA: RAND, 2013, xix, 79 p. ISBN 0833080369.

WHITAKER, Brian. *Unspeakable love: gay and lesbian life in the Middle East*. Berkeley: University of California Press, c2006, 264 p. ISBN 08-635-6819-X.

9.2 Elektronické zdroje

EL MAZZAOUI, Farid. Film in Egypt. *Hollywood Quarterly* [online]. Spring 1950, roč. 4, č. 3, s. 245-250 [cit. 2013-11-20]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/1209395>

SAMAK, Qussai. The Politics of Egyptian Cinema. *Middle East Research and Information (MERIP): MERIP Reports* [online]. April 1977, roč. 56, s. 12-15 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/3011811>

SCHOCHAT, Ella. Egypt: Cinema and Revolution. *Critical Arts* [online]. 1983, vol. 2, issue 4, s. 22-32 [cit. 2014-03-01]. DOI: 10.1080/02560048308537565. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02560048308537565>

9.3 Internetové zdroje

ADAMS, Mark. Villa 69. *ScreenDaily* [online]. 31 October, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.screendaily.com/reviews/the-latest/villa-69/5063121.article>

Alexandria, Why?: I. Alexandria: Historical Background. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/alexcinema/historical/background.html>

Alexandria, Why?: II. The Beginnings of the Cinema Industry in Alexandria. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/alexcinema/historical/beginnings.html>

ALKASSIM, Samirah. Egypt: Realism. *Film reference* [online]. © 2014 [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.filmreference.com/encyclopedia/Criticism-Ideology/Egypt-REALISM.html>

Alvise Orfanelli. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Alvise_Orfanelli.html

Arabské revoluce. *Aktuálně.cz* [online]. 8. 8. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/arabske-revoluce/r~i:wiki:1198/>

BARNES, William. A Review of Ahmed Abdallah's Film, "Rags and Tatters". *Muftah* [online]. December 13th, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://muftah.org/a-review-of-rags-and-tatters>

BUALI, Sheyma. London Film Festival showcases Arab Spring. *Asharq Al-awsat* [online]. 19 Oct, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.aawsat.net/2013/10/article55319741>

Censorship. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-04-09]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Togo_Mizrahi.html

DEELEY, Mona. Retrospective on Film: The Golden Age of Egyptian Cinema – the 1940s to 1960s. *Zenith Foundation* [online]. (c) 2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.zenithfoundation.com/issue-1/retrospective-on-film-the-golden-age-of-egyptian-cinema-the-1940s-to-1960s/>

Documentary Films for Teaching About the Egyptian Revolution. *Connected in Cairo* [online]. October 16, 2012 [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://connectedincairo.com/2012/10/16/documentary-films-on-the-egyptian-revolution>

Egyptian Films that Define the 2000s. *MUBI* [online]. ©2008-2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <https://mubi.com/topics/egyptian-films-that-define-the-2000s>

Egyptian movies: Hassan & Morcos, without Cohen. *Culture & Politics in the Arab World* [online]. July 25, 2008 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://arabpoliticsofculture.blogspot.cz/2008/07/egyptian-movies-hassan-morcos-without.html>

Farid al-Atrash. *State information servis* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?ArtID=1304#.U1rXxlenE26>

Ibrahim Lama. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Ibrahim_Lama.html

KINIAS, Alexandra. Censored. *Your Middle East* [online]. April 30, 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.yourmiddleeast.com/columns/article/censored_3228

KHOURY, Gisele El. Hassan & Marcus: An Egyptian Film to Learn From. *Muftah* [online]. January 8th, 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://muftah.org/hasan-marcus-film-learn/>

LIBICHER, Miroslav. Jaké filmy točí muslimové?: IV. - Arabské země. *Blog.idnes.cz* [online]. 6. červen 2010 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://libicher.blog.idnes.cz/c/142061/Jake-filmy-toci-muslimove-IV-Arabske-zeme.html>

METWALY, Ati. The Arab Film Moment. *The Majalla* [online]. 2 Feb, 2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.majalla.com/eng/2014/02/article55248338>

Mohamed Bayoumi. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-03]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Mohamed_Bayoumi.html

Mohamed Morsi: Biography. *Bio.* [online]. © 2014 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://www.biography.com/people/mohamed-morsi-20862695#awesm=~oCuC5LfzTgHZxw>

Oscar-nominated 'The Square' not yet available in Egypt. *Al-Monitor: The Pulse of the Middle East* [online]. 27.01.2014 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.al-monitor.com/pulse/ru/originals/2014/01/egypt-cairo-the-square-documentary-film.html#>

SCHECK, Frank. Cairo 678: Film Review. *The Hollywood Reporter* [online]. 3/27/2011 [cit. 2014-04-13]. Dostupné z: <http://www.hollywoodreporter.com/review/cairo-678-film-review-171758>

Screening: Egyptian Hit Film "El Gezira / The Island". *Alwan for the Arts* [online]. February 3, 2009 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.alwanforthearts.org/event/311>

TAHA, Hesham. Tawfiq Saleh (1926 – 2013). *Ahram Online* [online]. 29 Aug 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://english.ahram.org.eg/News/80208.aspx>

Togo Mizrahi. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/Togo_Mizrahi.html

The Square (al Midan). *Film Forum* [online]. © 2010 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: http://www.filmforum.org/movies/more/the_square1

VYKOUPIĽ, Libor. Před čtvrtstoletím byl zavražděn egyptský prezident Anvar Sadat. *Český rozhlas* [online]. 6. října 2006 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/pred-ctvrtstoletim-byl-zavrazden-egyptsky-prezident-anvar-sadat--281531

YOUNG, Deborah. Tahrir 2011: The Good, the Bad and the Politician: Venice Film Review. *The Hollywood Reporter* [online]. 9/13/2011 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z: <http://www.hollywoodreporter.com/review/tahrir-2011-good-bad-politician-234693>

Youssef Chahine. *Alex Cinema* [online]. © 2006 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z:
http://www.bibalex.org/alexcinema/cinematographers/youssef_chahine.html

Youssef Wahbi. *State information servis* [online]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z:
http://www.sis.gov.eg/En/Templates/Articles/tmpArticles.aspx?ArtID=1295#.U0ugrfl_uSo

ZOHDI, Yasmine. Why 2013 was a good year for Egyptian cinema. *Ahram Online* [online]. 29 Dec 2013 [cit. 2014-04-11]. Dostupné z:
<http://english.ahram.org.eg/NewsContent/5/32/90235/Arts--Culture/Film/Why--was-a-good-year-for-Egyptian-cinema.aspx>

10. RESUMÉ

The dissertation concentrates on the development of Egyptian film from the Forties to present day. Its goal is to get introduced to the most important films, film personalities and the predominant film genre of the time up till present day. Simultaneously the paper is looking at finding the connection between film and social and political events. The paper is separated into six main chapters. The first two consist of a brief description of the beginnings of the Egyptian film and Egyptian film pioneers. The remaining four chapters contain subchapters concerning social-political context, film censorship, film genres, events of the period noted in film and the final summary of the individual periods.

This paper is aiming to show the influence of the ruling structures on the development of film. At the same time it is concentrating on the prevailing film genres, both classical and untraditional, which react to the social and political events.

11. SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH

1. Režisér Jusúf Šahín. Dostupné z: <http://www.misrinternationalfilms.com/youssef-chahine-photos>; [staženo 16.4.2014].
2. Režisér Tawfíq Sálíh. Dostupné z: <http://cineplot.com/wp-content/uploads/2010/06/tawfik-saleh.jpg>; [staženo 16.4.2014].
3. Režisér Saláh Abú Sajf. Dostupné z: <http://www.elcinema.com/person/pr1067142/ph123719343>; [staženo 16.4.2014].
4. Herec ^cAdil Imám. Dostupné z: <http://www.africultures.com/php/?nav=personne&no=9671#> [staženo 16.4. 2014].
5. Husajn Sidqí a Fátima Rušdí ve filmu *al-Azima (Odhodlání)*. BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 42. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.
6. Asmahán a Faríd al-Atraš ve filmu *Intisár aš-Šabáb (Vítězství mládí)*. BOURAIE, Sherif. *The Golden years of Egyptian film: cinema Cairo: 1936-1967 = as-Sanawāt ad-ḡahabīja fī as-sīnimā al-Miṣrīja : sīnimā Kāyrū, 1936-1967*. Cairo: American University in Cairo Press, c2008, s. 52. Zeitouna edition. ISBN 978-977-416-173-5.

12. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

1. Režisér Jusúf Šahín

2. Režisér Tawfíq Sálíh

3. Režisér Saláh Abú Sajf

4. Herec ^oAdil Imám

5. Husajn Sidqí a Fátima Rušdí ve filmu al-^oAzíma

5. Asmahán a Faríd al-Atraš ve filmu Intisár aš-Šabáb

